

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Θωμάς Ζωγράφος Αριάδνη Αξαοπούλου
Δημήτρης Μπέσσας Ελεονόρα Μπέσσα

Γ' & Δ' Δημοτικού

Εικαστικά

Τετράδιο Εργασιών

Samios09

**Εικαστικά
Γ' και Δ' Δημοτικού**

Τετράδιο Εργασιών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Θωμάς Ζωγράφος , Καθηγητής Καλλιτεχνικών Β/θμιας Εκπαίδευσης Αριάδνη Αξαιοπούλου , Δασκάλα Δημήτρης Μπέσσας , Καθηγητής Εικαστικών στο Π.Τ.Δ.Ε. Δυτικής Μακεδονίας Ελεονόρα Μπέσσα , Δασκάλα
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Παναγιώτα Καβούρη , Σχολική σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης Νίκος Καμήλος , Δάσκαλος Γιώργος Τσακίρης , Επίκουρος Καθηγητής στη Σ.Κ.Τ. του Α.Π.Θ.
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Εύα Μπαζού , Σκιτσογράφος - Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Σοφία Στέρπη , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Γιώργος Σιγάλας , Σύμβουλος Καλλιτεχνικών Μαθημάτων του Π.Ι.
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Ελένη Μπούντα , Δασκάλα
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Πάυλος Σάμιος , Εικαστικός Καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«Ανάπτυξη των μαθησιακών επιδόσεων»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για το έργο
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Θωμάς Ζωγράφος Αριάδνη Αξαπούλου Δημήτρης Μπέσσας Ελεονόρα Μπέσσα

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Εικαστικά Γ' και Δ' Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

Τα σκίτσα του βιβλίου

Κάθε φορά που θα βλέπεις τα παρακάτω σκίτσα θα ξέρεις ότι σημαίνουν...

Έργα καλλιτεχνών

Ιδέες για δημιουργίες

Οι δικές μας δημιουργίες

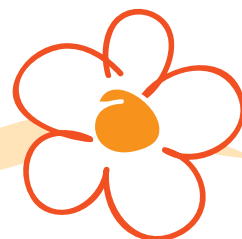
Παρατηρώ τη φύση και το περιβάλλον

Λίγα λόγια για σένα

Οι σελίδες του τετραδίου σου είναι ανοιχτές και περιμένουν τις δικές σου δημιουργίες. Με αφορμή όσα είδες και έμαθες στο βιβλίο των Εικαστικών, θα φτιάξεις το προσωπικό σου τετράδιο τέχνης.

Ένα τετράδιο που θα φυλάξεις και θα σε περιμένει πάντα να σου θυμίζει, κάθε φορά που θα το ανοίγεις, ότι υπήρξες και εσύ ένας μικρός δημιουργός. Τα χρωματιστά μολύβια, οι μαρκαδόροι, τα παστέλ, τα χρωματιστά χαρτιά θα απλωθούν σε όλες τις σελίδες του τετραδίου σου. Θα γράψουν γραμμές, θα σχεδιάσουν σχήματα και θα στολίσουν με χρώματα τον δικό σου κόσμο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α. Μορφικά στοιχεία

A1. «.....», χωρίς τίτλο.....	10
A2. Τροchioγραμμές.....	11
A3. Τροχιές γύρω από το κέντρο (ομόκεντρα).....	13
A4. Χρωματολογία.....	14
A5. Γύρω-ολόγυρα.....	17
A6. Στον ρυθμό των λουλουδιών.....	18

ΕΝΟΤΗΤΑ Β. Από τη φύση και το περιβάλλον του ανθρώπου

B1. Αντιθέσεις.....	22
B2. Σκιές.....	23
B3. Μέσα στο νερό... μορφές! (αντικατοπτρισμοί).....	24
B4. Ερευνητές και δημιουργοί.....	25
B5. Δημιουργίες μέσα από τον μεγεθυντικό φακό.....	27
B6. Γεφύρια.....	28

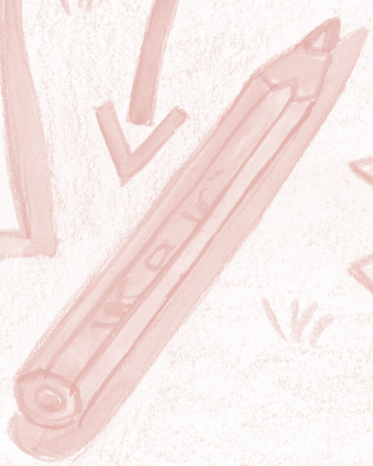
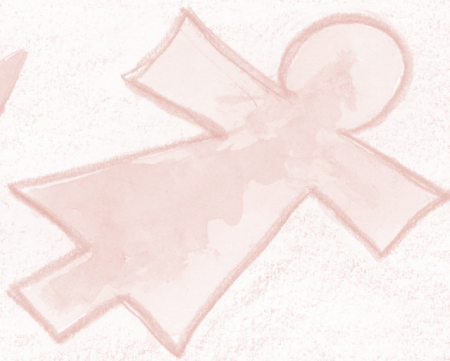
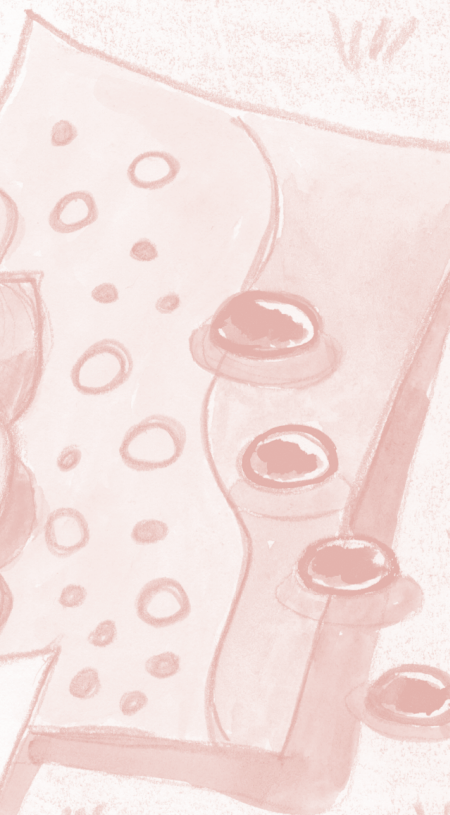
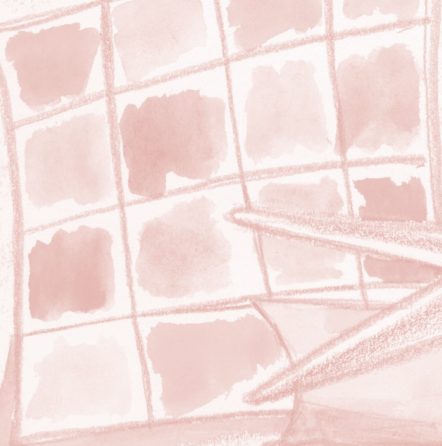
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ. Τέχνη και τεχνικές

Γ1. Μηχανικές προβολές.....	32
Γ2. Μορφές μέσα από τα χέρια δύο γλυπτών του 20ού αιώνα.....	34
Γ3. Από τις λέξεις στις εικόνες.....	36

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ. Δημιουργίες και δημιουργοί χθες και σήμερα

Δ1. Δύο διάλογοι στην αρχαία ελληνική τέχνη.....	40
Δ2. Βυζαντινή αγιογραφία.....	41
Δ3. Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης.....	42
Δ4. Σέλα και τιμόνι ποδηλάτου.....	45
Δ5. Γλυπτά που πάλλονται.....	47
Δ6. Άνθρωποι-κούκλες.....	48
Δ7. Τα άνθη του χαρτιού.....	49

Παράρτημα ασκήσεων.....	52
-------------------------	----

Ενότητα Α

Μορφικά Στοιχεία

Με έναν ρυθμό, πολλά σημεία, πυκνές γραμμές, περιγράμματα, σχήματα το ένα μέσα στο άλλο, χρωματολόγια θα γεμίσουν τις σελίδες του τετραδίου σου. Μαρκαδόροι, κηρομπογιές, ξυλομπογιές θα είναι τα εργαλεία που θα χρωματίσουν τις δημιουργίες σου.

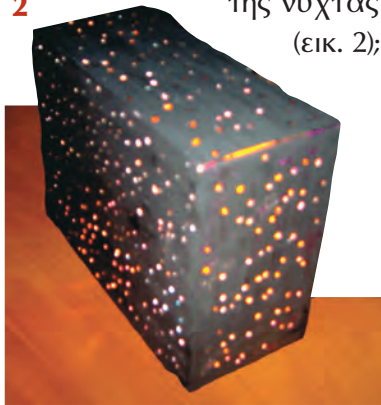
ενότητα 1

A1

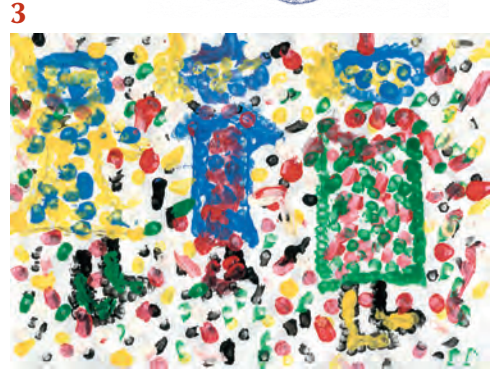
«.....» ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

1 Κολάζ σημείων με χάντρες, πούλιες και κουμπιά (εικ.1)

2 Μπορείς να φανταστείς πώς έγινε το κουτί της νύχτας (εικ. 2);

3 Έργο φτιαγμένο με μπατονέτες (εικ. 3)

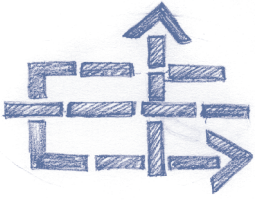

Σχεδιάσε με το μολύβι σου τα φρούτα που θέλεις και γέμισε το σχέδιό σου με χρωματιστά σημεία. Χρησιμοποίησε λεπτούς μαρκαδόρους.

ΤΡΟΧΙΟΓΡΑΜΜΕΣ

A₂

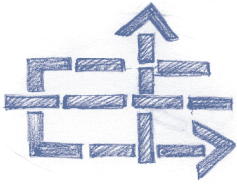

Με μαρκαδόρους και ξυλομπογιές, άπλωσε τις γραμμές του χάρτη σε όλη την επιφάνεια. Χρησιμοποίησε όλα τα είδη των γραμμών που ξέρεις και δώσε τα δικά σου ονόματα δημιουργώντας τον δικό σου φανταστικό χάρτη.

ενότητα 1

A₂

Σχεδιαστικά παιχνιδιογράμματα με ευθείες και καμπύλες.

Ανακάλυψε τα κεφαλαία γράμματα που κρύβονται στο σχέδιο και συνέχισε με τα δικά σου σε όλη την επιφάνεια.

Χρησιμοποίησε το μολύβι σου.

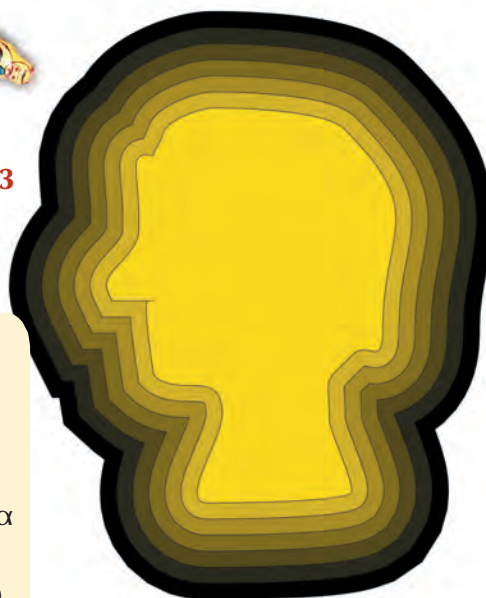
ΤΡΟΧΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ (ΟΜΟΚΕΝΤΡΑ)

A₃

Βρείτε πληροφορίες για τη ρωσική κούκλα. Ποια σχέση έχει με το θέμα μας; Φέρτε μία στην τάξη και συζητήστε για την κατασκευή της (εικ. 1).

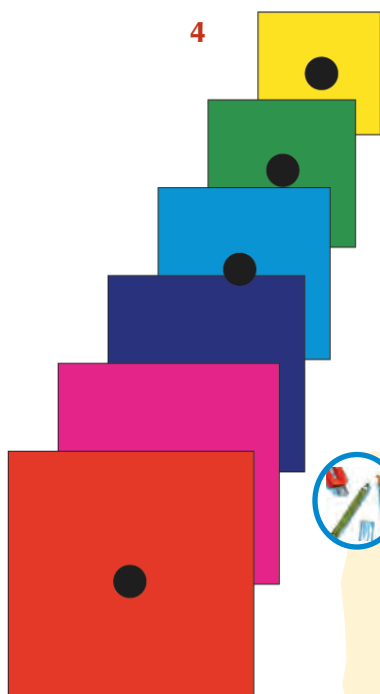

3

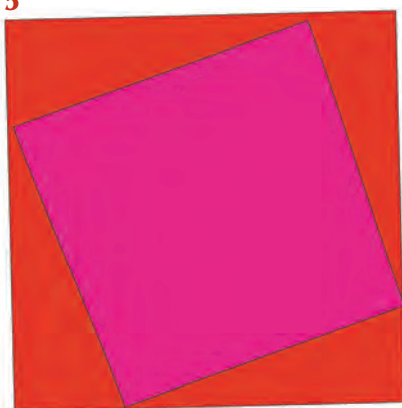

Σχεδιάσε το προφίλ σου σε ένα χαρτόνι με όποιον τρόπο θέλεις και κόψ' το. Βάλε από κάτω ένα δεύτερο χαρτόνι και μεγάλωσε το προφίλ σου γύρω γύρω κατά 1 εκ. περίπου. Επανάλαβε το ίδιο σε άλλα χαρτόνια έξι ή περισσότερες φορές. Κόλλησε το ένα πάνω στο άλλο και χρωμάτισέ τα (εικ. 2, 3).

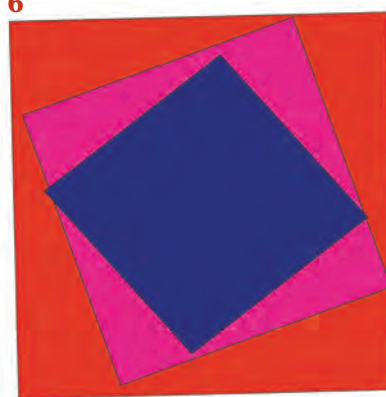
4

5

6

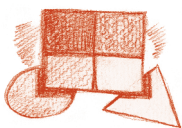
Κόψε έξι ή και περισσότερα τετράγωνα που το ένα να είναι μικρότερο από το άλλο κατά 1 εκ. Χρωμάτισέ τα με ό,τι χρώματα θέλεις και τοποθέτησε το ένα πάνω στο άλλο στρίβοντάς τα λίγο. Χρησιμοποίησε χαρτόνια και κόλλα για να τα στερεώσεις (εικ. 4, 5, 6).

ενότητα 1

A4

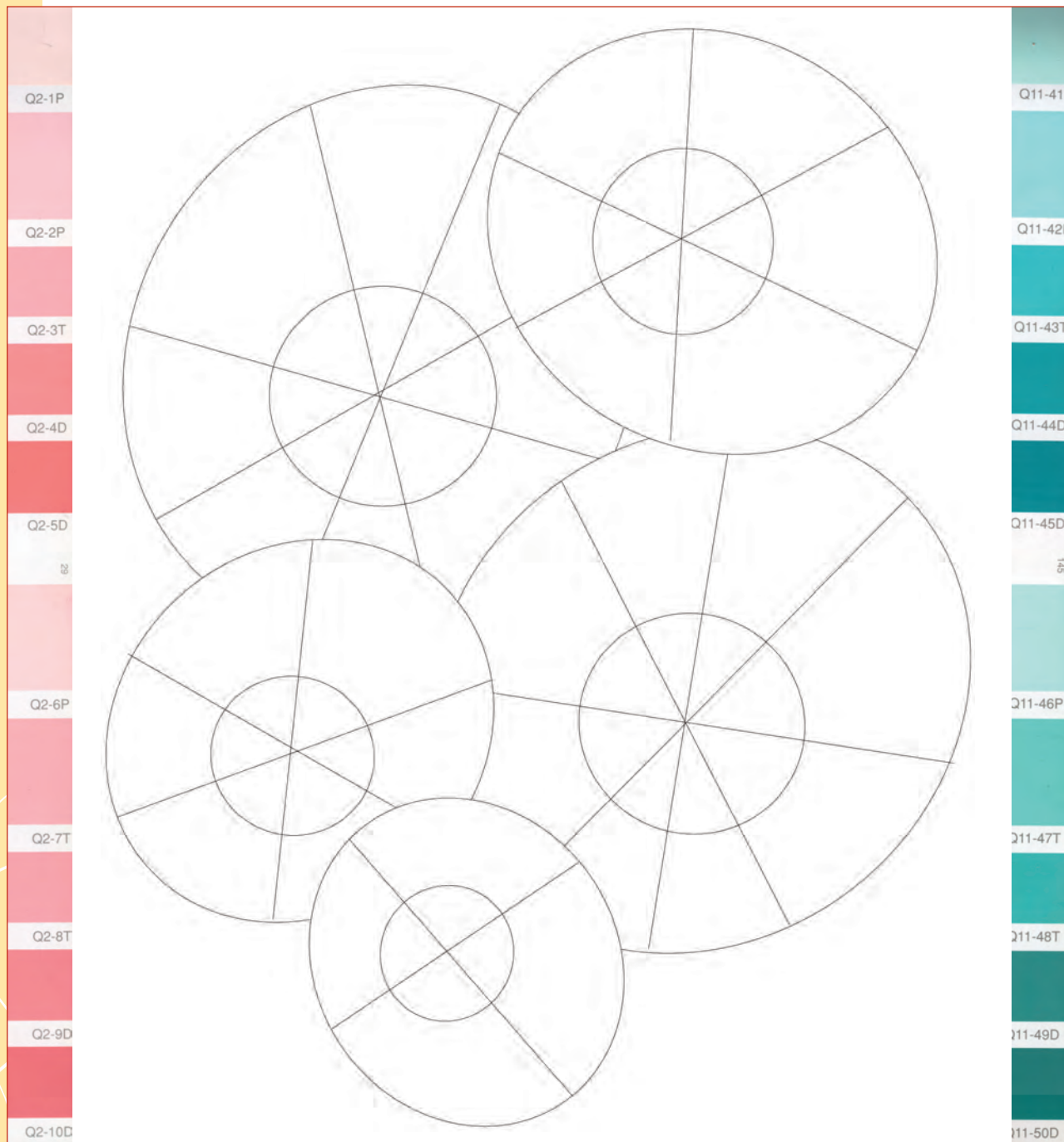
ΧΡΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Επισκεφθείτε ένα χρωματοπωλείο και ζητήστε από τον χρωματοπώλη να δείτε τα χρωματολόγια και πώς παρασκευάζει τα χρώματα.

1

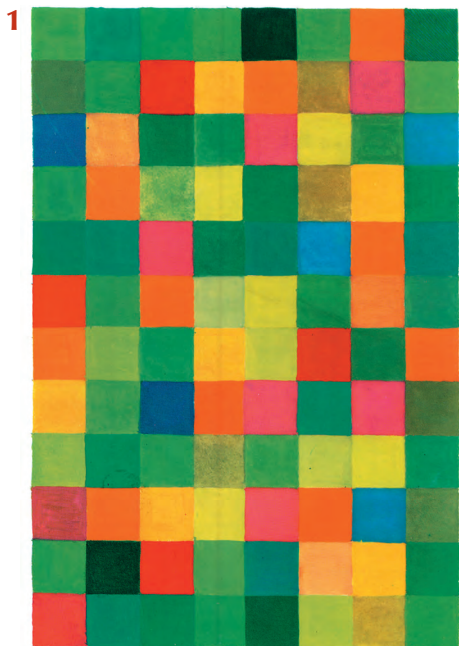
2

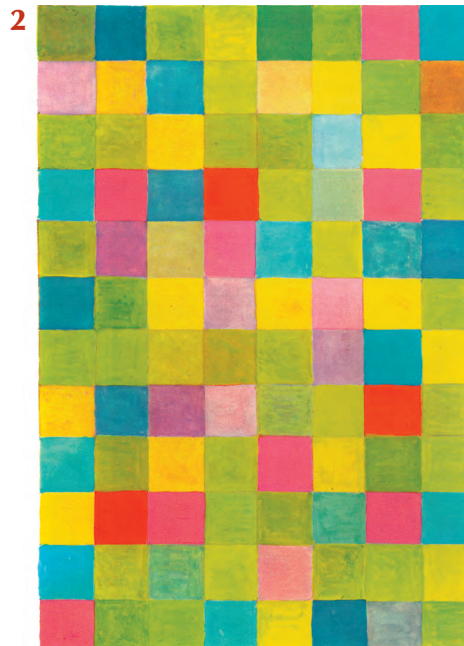
Διάλεξε για κάθε κύκλο ένα χρώμα και συμπλήρωσε μέσα στα σχήματα τις αποχρώσεις του. Χρησιμοποίησε τις ξυλομπογιές ή τις κηρομπογιές σου. Παρατήρησε τα χρωματολόγια της σελίδας. Θα σου φανούν χρήσιμα (εικ. 1, 2).

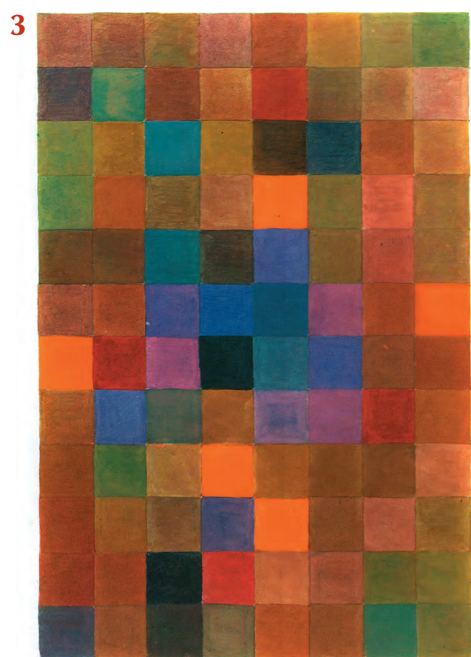
Η αλλαγή των χρωμάτων στη φύση έδωσε την αφορμή στον **Ίπτεν** να φτιάξει τις τέσσερις εποχές με τα χρώματα που φαντάστηκε ότι ταιριάζουν σε καθεμιά από αυτές.

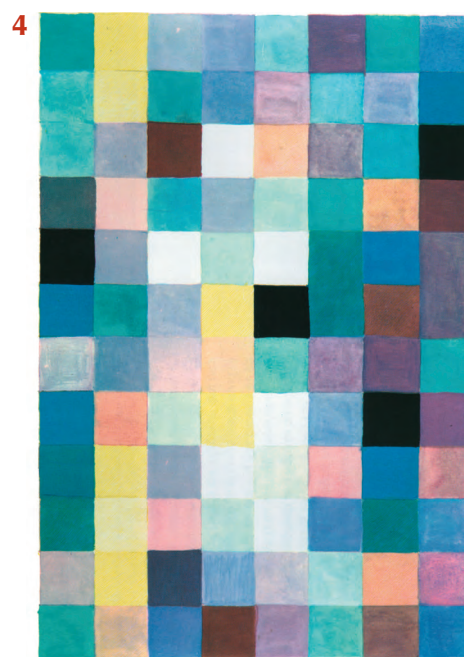
1.

2.

3.

4.

Παρατήρησε προσεκτικά τα έργα του **Ίπτεν** (εικ. 1, 2, 3, 4) και γράψε την εποχή που πιστεύεις ότι ταιριάζει σε κάθε έργο. Διάλεξε τα χρώματα της εποχής που σου αρέσει περισσότερο και με αυτά ζωγράφισε στο μπλοκ σου ένα τοπίο. Χρησιμοποίησε τις τέμπερές σου.

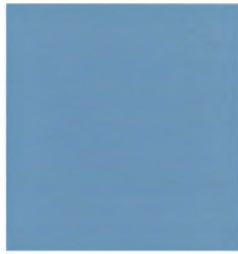
ενότητα 1

A4

1

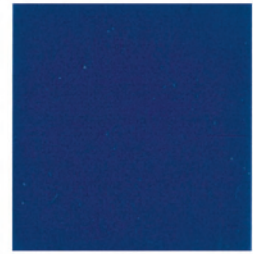
326 MOONLIGHT

327 MELODY

335 PRESPE

343 KITHIRA

338 APRICOT

316 CORAL

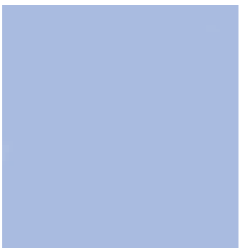
205 GARDENIA

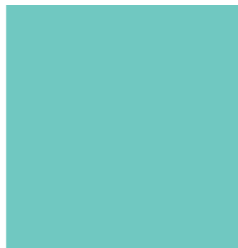
337 WILD CHERRY

326: φεγγαρόφωτο, 327: μελωδία, 334: Πρέσπα, 343: Κύθηρα, 338: βερίκοκο, 316: κοράλλι, 205: γαρδένια, 337: αγριοκέρασο. Γιατί τα χρώματα που βλέπεις στο χρωματολόγιο (εικ. 1) έχουν αυτά τα ονόματα; Ποια σχέση έχει το χρώμα με το όνομα που του έχουν δώσει;

2

.....

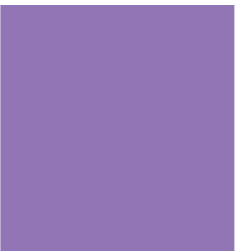
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δώσε και εσύ σε κάθε χρώμα το όνομα που φαντάζεσαι ότι του ταιριάζει (εικ. 2). Κάνε στο μπλοκ σου τα δικά σου χρωματολόγια και γράψε για κάθε χρώμα το όνομα που θέλεις.

ΓΥΡΩ-ΟΛΟΓΥΡΑ Α5

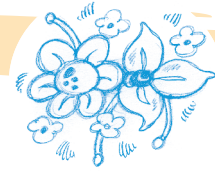

Με μολύβι και έναν μεγάλο χάρακα κάντε σχέδια ρούχων πάνω σε ένα λεπτό άσπρο χαρτί (εικ. 1). Κόψτε το περίγραμμα και τοποθετήστε το πάνω σε ύφασμα ή γκοφρέ χαρτί (εικ. 2). Περιγράψτε το πατρόν πάνω στο ύφασμα και κόψτε το. Φτιάξτε πρωτότυπα ρούχα (εικ. 3).

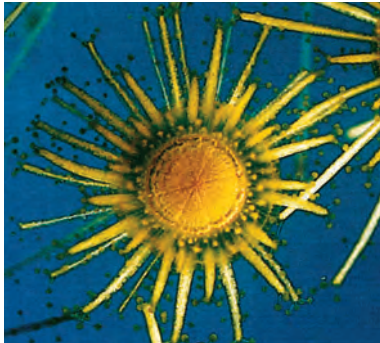
Πόσα περιγράμματα αντικειμένων αναγνωρίζεις στην εικόνα 4;
Μπορείς να πεις ποια είναι;

Χρωμάτισε το σχέδιο (εικ. 4) με μαρκαδόρους ή ξυλομπογιές. Προσπάθησε να βάλεις σε κάθε **φόρμα** που διακρίνεις διαφορετικό χρώμα.

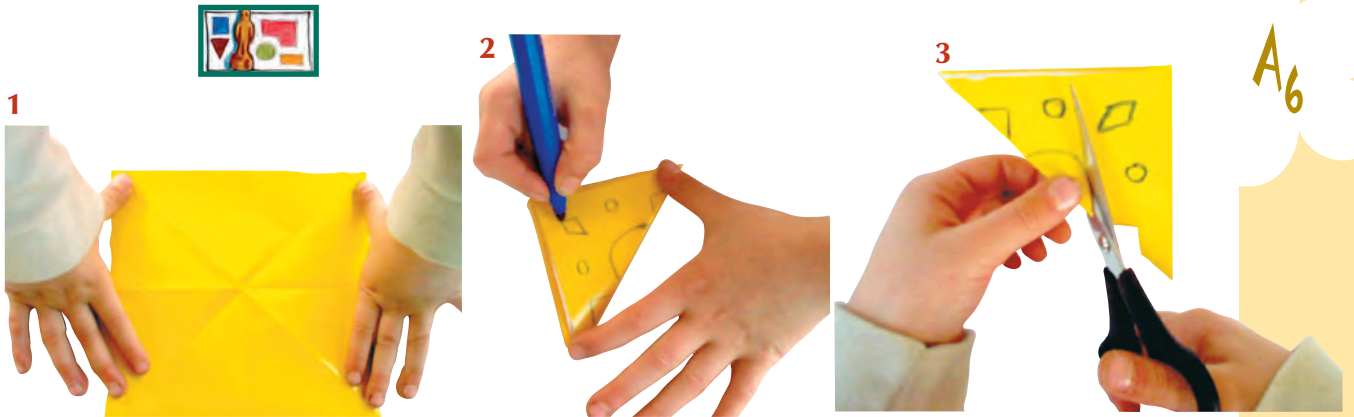
Α6 ΣΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΤΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

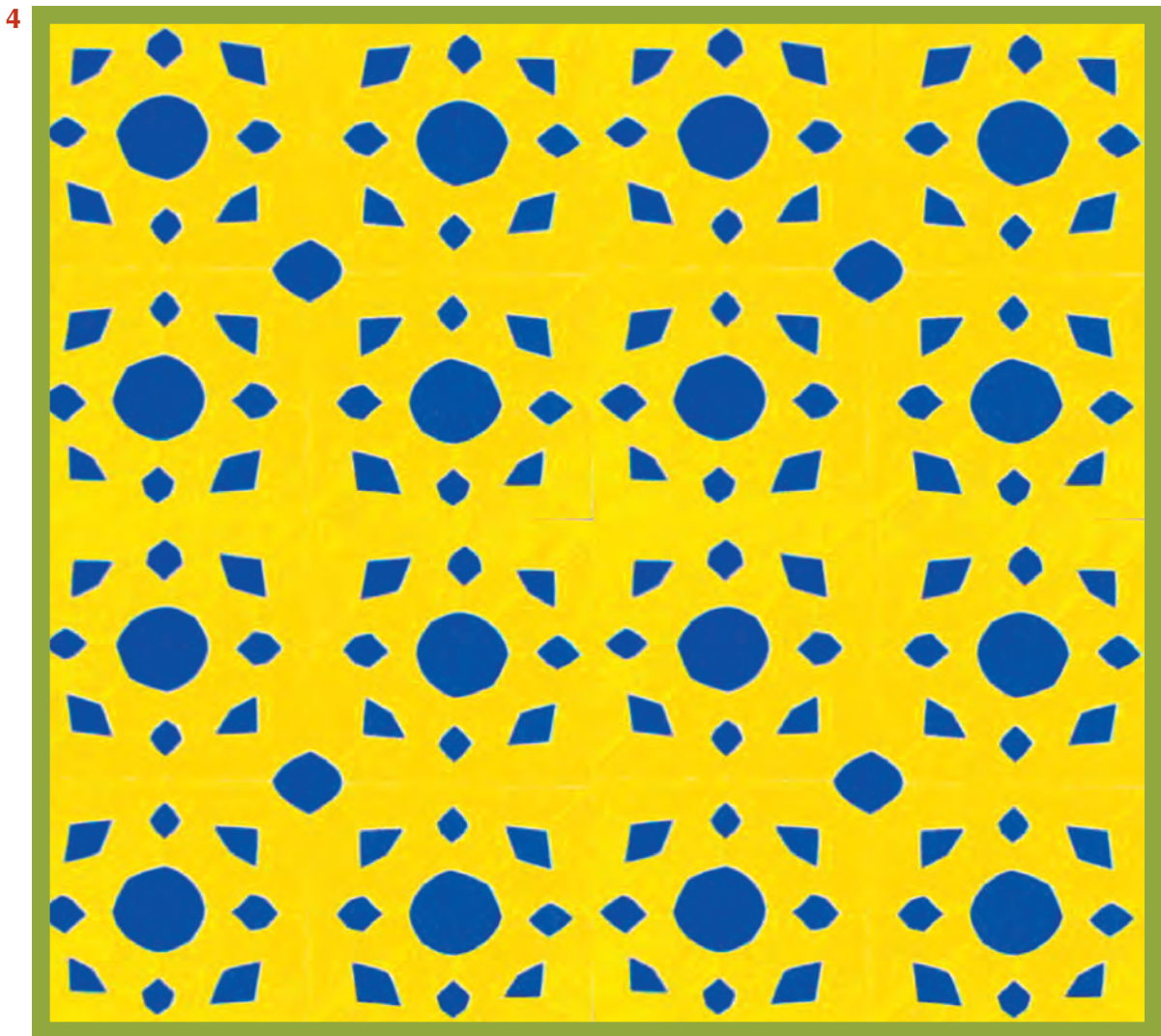
Ποια γεωμετρικά σχήματα αναγνωρίζεις στα λουλούδια (εικ. 1); Θα ήθελες να κάνεις μια συλλογή πρωτότυπων σχημάτων με πέταλα λουλουδιών;

Παρατήρησε προσεκτικά τα λουλούδια και σχεδίασε με σχήματα αυτά που θέλεις.

Διπλώσαμε ένα χρωματιστό χαρτί πολλές φορές (εικ. 1).
Σχεδιάσαμε πάνω του σχήματα (εικ. 2), τα κόψαμε (εικ. 3), ξεδιπλώσαμε το χαρτί
και τα διακοσμητικά μας μοτίβα είναι έτοιμα (εικ. 4).

Κάντε και εσείς με χρωματιστά χαρτιά τα δικά σας διακοσμητικά μοτίβα.

Ενότητα Β

Από τη φύση και το περιβάλλον του ανθρώπου

Αυτά που βλέπεις, παρατηρείς και ανακαλύπτεις μέσα στη φύση και στις δημιουργίες του ανθρώπου θα γίνουν αφορμή για τα δικά σου έργα. Γίνεσαι ένας μικρός αρχιτέκτονας, που σχεδιάζει γεφύρια και σπίτια, υπολογίζει τη συμμετρία, ένας ερευνητής που ζωγραφίζει τον φανταστικό κόσμο του μικρόκοσμου, μελετά το φαινόμενο της σκιάς και παίζει με το φως και το σκοτάδι.

Β1

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Ο καλλιτέχνης βρίσκεται συνέχεια σε έναν διάλογο με τη φύση. Αυτή δίνει το παράδειγμα και ο καλλιτέχνης την ακολουθεί. Η μέρα και η νύχτα, η ζέστη και το κρύο, το ελαφρύ και το βαρύ, το σκληρό και το μαλακό και όλες οι άλλες αντιθέσεις που υπάρχουν στη φύση γίνονται αφορμές για τις δημιουργίες των καλλιτεχνών και τις δικές μας.

1

Στα μέσα που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης για να φτιάξει το έργο του υπάρχουν αντιθέσεις: στα χρώματα (φωτεινά-σκούρα), στα σχήματα (μικρά-μεγάλα) και στις γραμμές (ευθείες-καμπύλες, λεπτές-παχιές).

Χρωμάτισε το πρώτο σχέδιο (εικ. 1) με φωτεινά χρώματα και το δεύτερο (εικ. 2) με σκούρα.

2

ΟΙ ΣΚΙΕΣ
ΟΙ ΣΚΙΕΣ
Ηλιακό ρολόι

Β2

Σκιές με τα χέρια μας

Πλέκοντας τα χέρια και τα δάχτυλά σου, μπορείς να δημιουργήσεις σκιές με διάφορες μορφές.

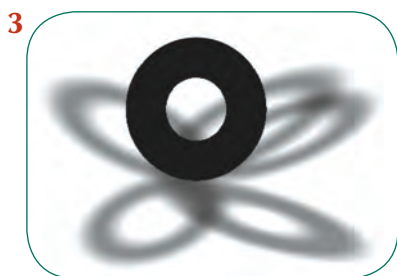
Δοκίμασε να δημιουργήσεις και συ καινούριες μορφές σε έναν τοίχο (εικ. 1).

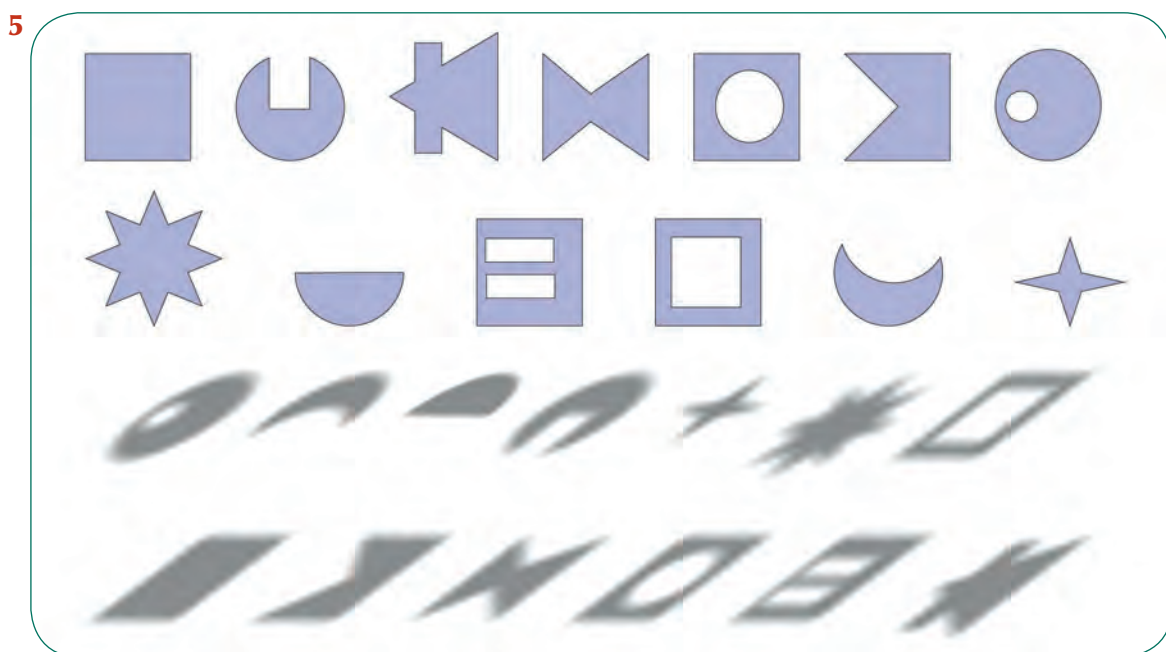
Όταν οι άνθρωποι δεν είχαν ρολόγια, προσπαθούσαν να καταλάβουν την ώρα από τη σκιά των αντικειμένων που δημιουργούνται από το φως του ήλιου. Έτσι έφτιαξαν το ηλιακό ρολόι (εικ. 2).

Πόσες φωτεινές πηγές φωτίζουν τη ρόδα (εικ. 3);

Ποιο από τα αντικείμενα (εικ. 4) φωτίζεται από πιο ψηλά; Κάνε και συ ένα πείραμα και βρες τη σωστή απάντηση.

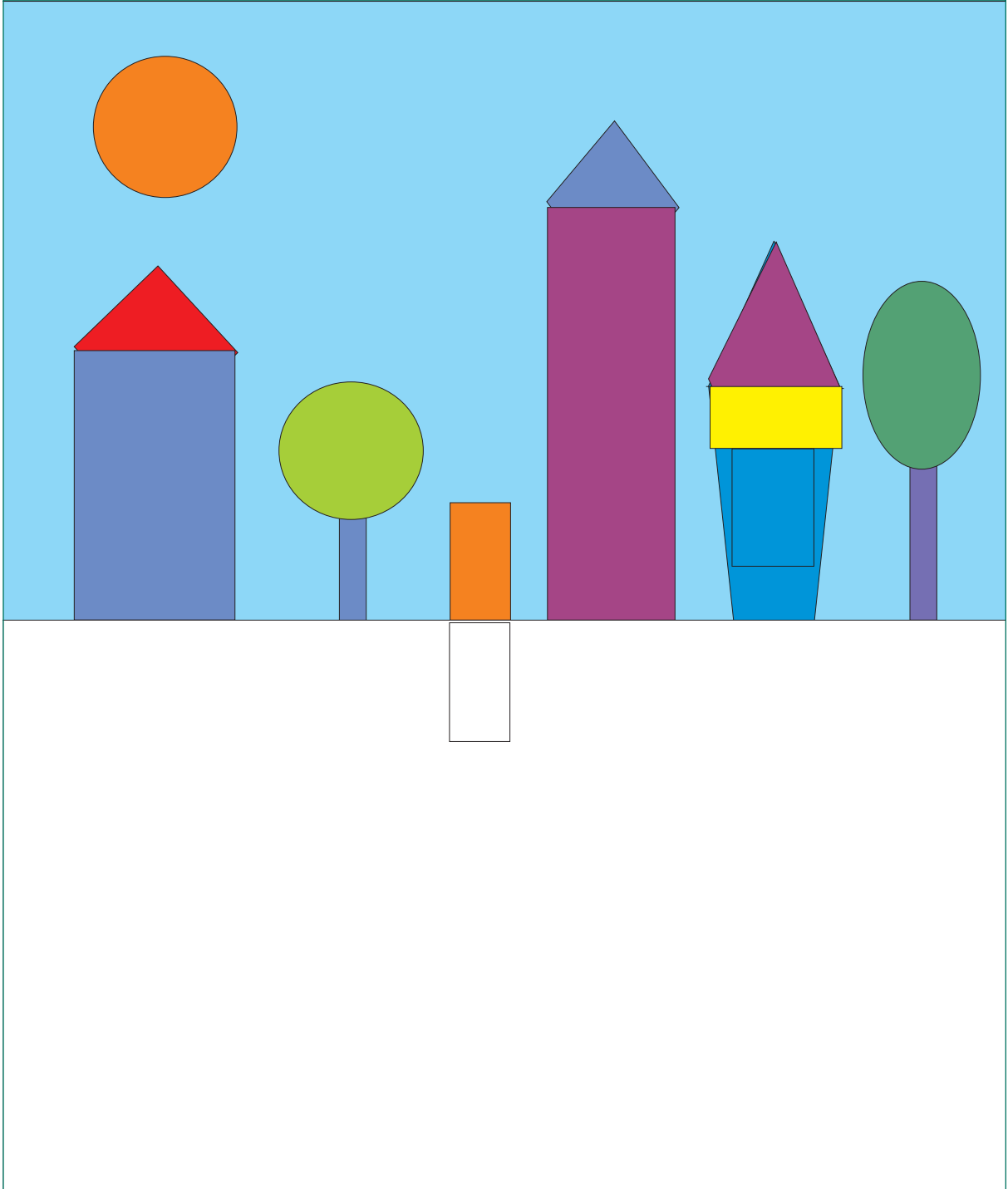
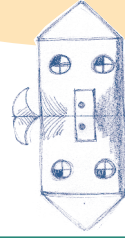

Μπορείς να βρεις τις σκιές που αντιστοιχούν στα παραπάνω σχήματα (εικ. 5);

Β₃

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΝΕΡΌ... ΜΟΡΦΕΣ!
Αντικατοπτρισμοί

Σχεδιάσε κάτω από τη γραμμή συμμετρικά τις μορφές και δημιούργησε αντικατοπτρισμούς. Χρησιμοποίησε γεωμετρικά όργανα, μολύβια και μαρκαδόρους.

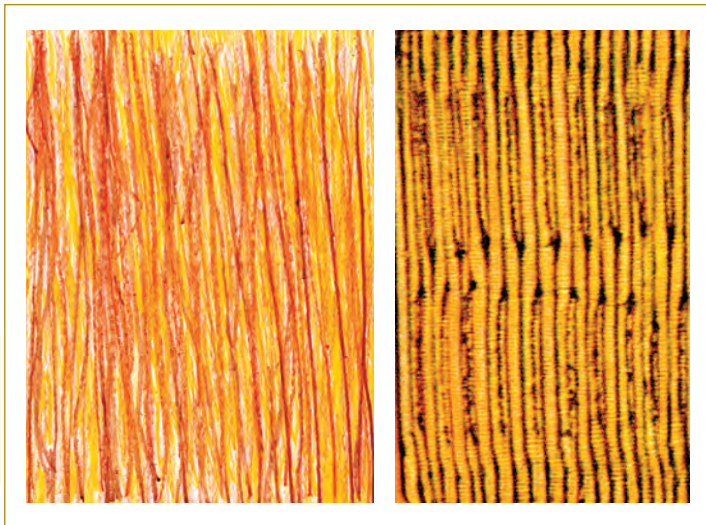
ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ

Β4

1

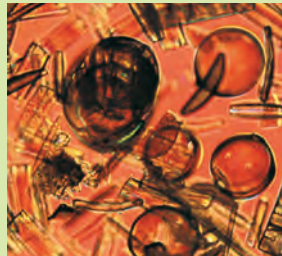
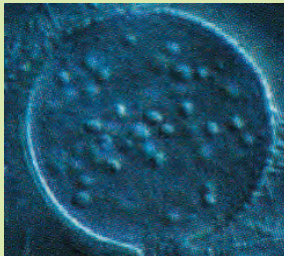

2

Παρατηρώ στο μικροσκόπιο
διάφορους μικροοργανισμούς
(εικ. 1) και τους ζωγραφίζω
(εικ. 2).

3

Διάλεξε κάποιους από τους μικροοργανισμούς
που βλέπεις στις φωτογραφίες (εικ. 3) και ζωγράφισέ τους.

B4

Σε κάθε μικρό σχήμα στο σχέδιο του Καντίνσκι βάλε διαφορετικό χρώμα. Συμπλήρωσε, αν θέλεις, και άλλες μορφές και κάνε το έργο σου μια μαγική εικόνα του μικρόκοσμου. Βρες ένα χρώμα για το **φόντο**.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΓΕΘΥΝΤΙΚΟ ΦΑΚΟ Β5

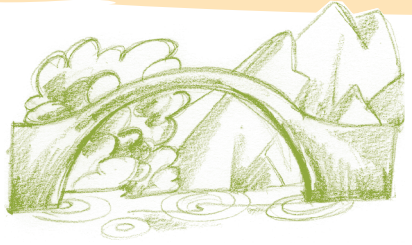
Η Δέσποινα σχεδίασε στα φύλλα ενός κλαδιού έντομα και σκαθάρια. Άφησε όμως το σχέδιο να το συνεχίσεις εσύ και να σχεδιάσεις και άλλα έντομα και σκαθάρια. Χρωμάτισε το σχέδιό σου με μαρκαδόρους ή ξυλομπογιές.

Β6 Γεφύρια

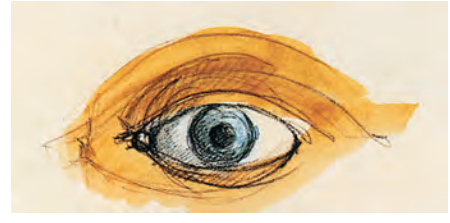
Η φύση εμπνέει τους αρχιτέκτονες

Θα μπορούσες να φανταστείς ότι το πέταγμα του πουλιού έδωσε αφορμή στον Καλατράβα να σχεδιάσει τη γέφυρα στη Σεβίλη (εικ. 1)...

...και το μάτι, το Πλανητάριο στη Βαλέντσια της Ισπανίας (εικ. 2);

1

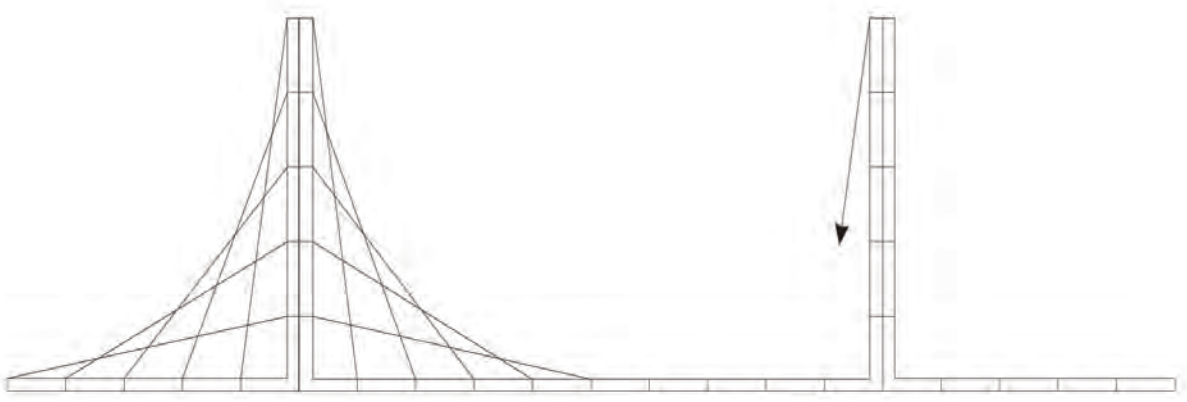

2

Πρόσεξε πώς οι αρχιτέκτονες εμπνέονται από τη φύση και δημιουργούν μεγάλα έργα. Ψάξε και βρες και συ κάτι το οποίο θα σου δώσει αφορμή για να σχεδιάσεις στο μπλοκ σου ένα γεφύρι.

Μια άσκηση με γραμμές

Ένωσε τα σημεία με χάρακα, ώστε να συμπληρωθεί το σχέδιο.

Οι γέφυρες εμπνέουν τους ζωγράφους

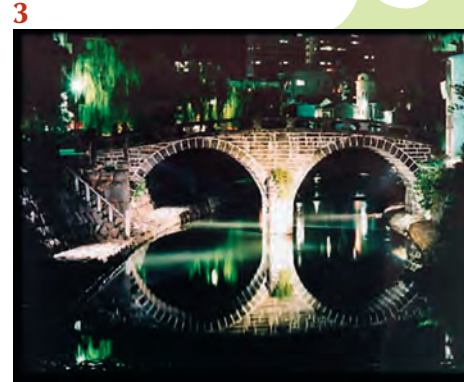
Γέφυρα που ζωγράφισε ο **Γιώργος Μπουζιάνης** (εικ. 1).

Παλιά κρεμαστή γέφυρα που ζωγράφισε ο **Βαν Γκογκ** (εικ. 2).

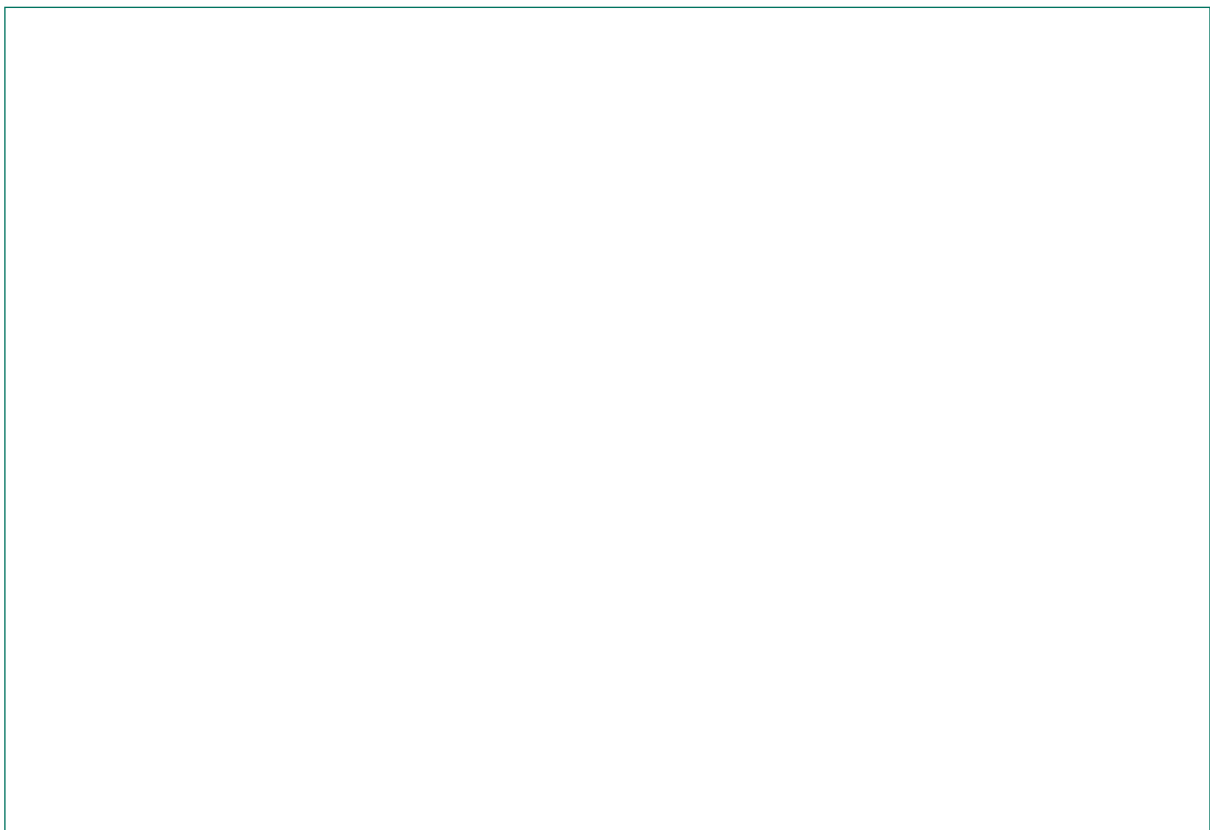

B6

Πολλοί μεγάλοι καλλιτέχνες έχουν ζωγραφίσει γέφυρες. Προσπάθησε να σχεδιάσεις και συ μια γέφυρα στο μπλοκ σου και να τη χρωματίσεις.

Αντικατοπτρισμοί

Με ξυλομπογιές ζωγράφισε τη δική σου γέφυρα και, αν θέλεις, αντικαθρέφτισέ τη στο νερό (εικ. 3).

Ενότητα Γ

Τέχνη και Τεχνικές

Σχέδια και ζωγραφιές θα είναι οι δημιουργίες σου σε αυτή την ενότητα. Θα προβληματιστείς με αφορμή έργα μεγάλων γλυπτών της εποχής μας.

Θα παίζεις με τον χώρο, την ανθρώπινη φιγούρα και την τεχνολογία. Με λέξεις θα περιγράψεις τις εικόνες και θα ψάξεις εικόνες μέσα στις λέξεις.

Γ1

ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΠΡΟΒΟΛΕΣ

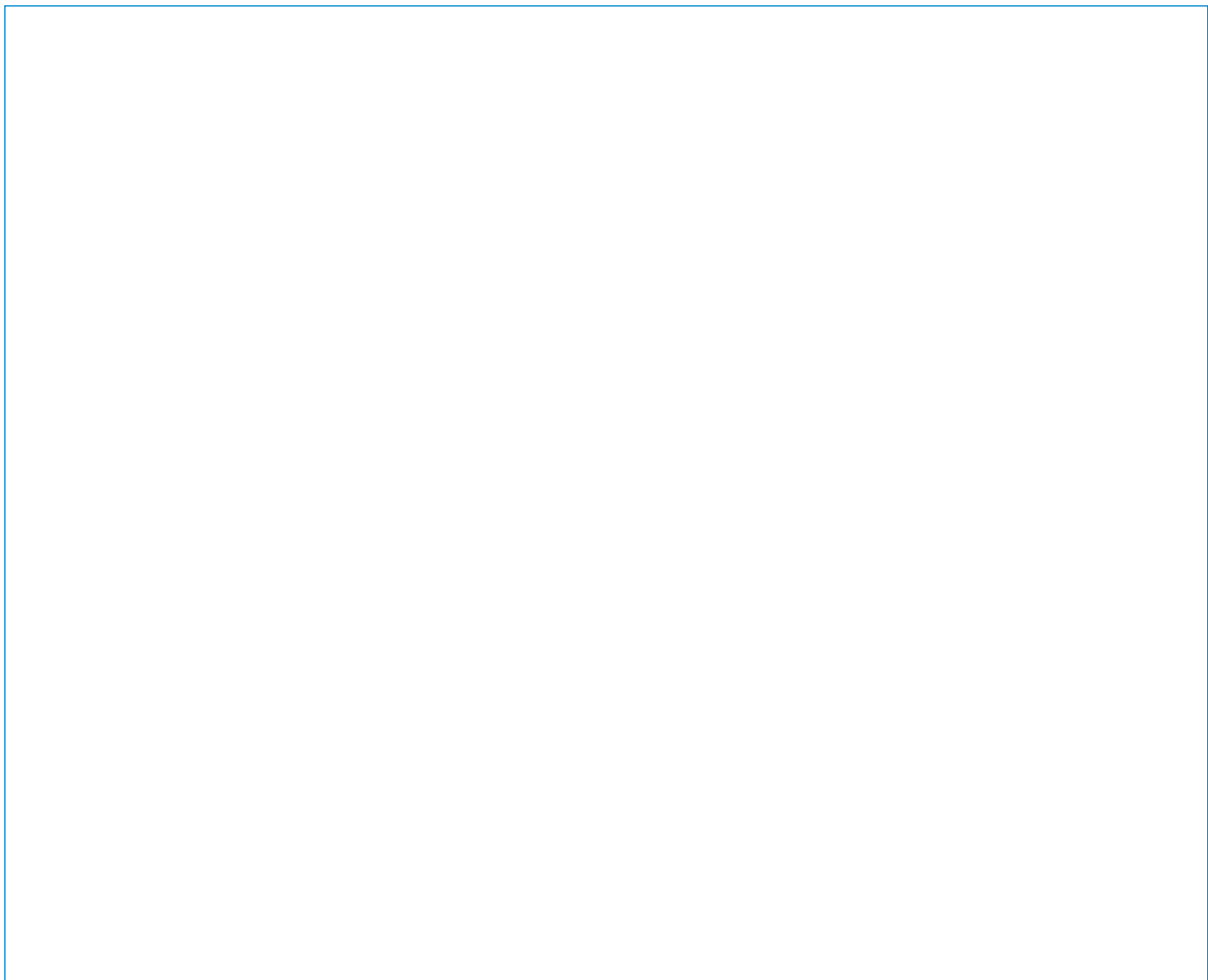
Χρωμάτισε με σημεία, γραμμές και σχήματα τις φιγούρες της διαφάνειας.
Αν θέλεις, σχεδίασε με μαρκαδόρους και άλλες φιγούρες.
Στο τέλος κόλλησε με σελοτέιπ λωρίδες με χρωματιστές ζελατίνες.
Συζήτησε τα αποτελέσματα με τους συμμαθητές σου.

1

Η φωτογραφία που βλέπεις (εικ. 1) είναι προβολή διαφανειών από διαφανοσκόπιο σε οθόνη. Παρατήρησε προσεκτικά το έργο μας και βρες πόσες φιγούρες υπάρχουν. Με ποιον τρόπο καταφέραμε να κάνουμε τη φιγούρα να κινείται; Κάντε και εσείς τα δικά σας πειράματα με το διαφανοσκόπιο της τάξης σας.

Σχεδίασε με το μολύβι σου το περίγραμμα μιας ανθρώπινης φιγούρας και επανάλαβε το όσες φορές θέλεις, προσπαθώντας να κάνεις τη φιγούρα να κινείται. Στο τέλος χρωμάτισε όλες τις φιγούρες με τους μαρκαδόρους σου.

Γ₂

ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΔΥΟ ΓΛΥΠΤΩΝ ΤΟΥ 20ΟΥ ΑΙΩΝΑ

1

Με ξύλο που ξέβρασε η θάλασσα, ο Μουρ έφτιαξε ένα κεφάλι κατσίκας (εικ. 1).

Ο Χένρι Μουρ έκανε συχνούς περιπάτους στη φύση και έβρισκε σ' αυτήν υλικά για τις δημιουργίες του.

Το βότσαλο που λείανε η θάλασσα, το ξύλο στις εκβολές ενός ποταμού ή ακόμα το κόκαλο ενός ζώου γίνονταν αφορμή για να φτιάξει τα γλυπτά του.

2

Αυτά τα δύο γλυπτά είναι πέτρες (εικ. 2) που βρήκε σε έναν περίπατό του ο καλλιτέχνης. Τι σου θυμίζουν;

3

4

Η πρώτη εικόνα (3) είναι ένα πέτρινο γλυπτό που έφτιαξε η φύση και η δεύτερη (4) είναι το γλυπτό που έφτιαξε ο Μουρ εμπνευσμένος από αυτό. Σε περιπάτους που θα κάνεις στη φύση, μπορείς και εσύ να βρεις πέτρες και ξύλα που η μορφή τους θα σου θυμίζει κάτι. Κάνε μια συλλογή με αυτά, γράψε με τι μοιάζουν τα ευρήματά σου και παρουσιάσε τα στην τάξη. Φύλαξέ τα, γιατί κάποια στιγμή μπορεί να σου χρειαστούν για τις δικές σου δημιουργίες.

Από τα ευρήματα που θα βρεις διάλεξε μια μορφή που σου αρέσει και σχεδιάσε την. Προσπάθησε να τονίσεις τα χαρακτηριστικά της, έτσι ώστε να μοιάζει περισσότερο με τη μορφή που έχεις φανταστεί.

Ψάξε σε περιοδικά και βρες φωτογραφίες με βράχια, πέτρες, ξύλα, κοχύλια που θυμίζουν ανθρώπινες φιγούρες και κάνε με αυτές ένα κολάζ στο μπλοκ σου.

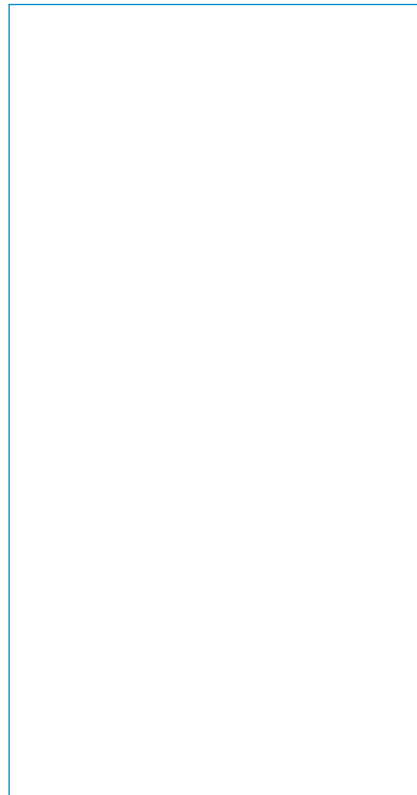
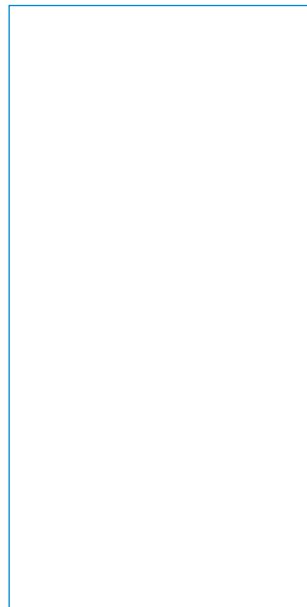
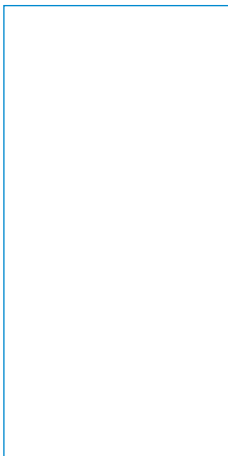
Γ₂

«Ο άνδρας και το δέντρο» είναι ο τίτλος του σχεδίου του Τζιακομέτι (εικ. 1). Περιγράψε τον άνδρα, το δέντρο και τη σχέση μεταξύ τους.

Παρατήρησε τις «όρθιες γυναίκες» στο σχέδιο του Τζιακομέτι (εικ. 2) και βρες ποια σχέση έχουν με τα γλυπτά του. Το σχέδιο αυτό θα σε βοηθήσει για την παρακάτω άσκηση. Γιατί;

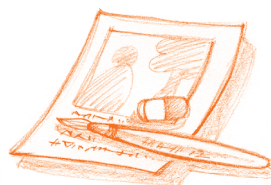
Σχεδιάσε με μολύβι την ίδια ανθρώπινη φιγούρα χωρίς να αλλάξεις τις διαστάσεις της μέσα στα τρία ορθογώνια. Σε ποιο από τα τρία ορθογώνια δημιουργείται περισσότερος χώρος γύρω από τη φιγούρα και γιατί; Αυτό το παιχνίδι σε βοηθάει να καταλάβεις αυτό που έκανε ο Τζιακομέτι στο έργο του;

Γ3

ΑΠΟ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

«Μια εικόνα είναι χίλιες λέξεις» λένε οι Κινέζοι.

1. ...Με άσπρα πουλιά και σύννεφα τον ουρανό θα ντύσω...
2. ...Άσπρα καράβια τα όνειρά μας για κάποιο ρόδινο γιαλό...
3. ...Κυκλάμινο, κυκλάμινο στου βράχου τη σχισμάδα...
4. ...Δελφίνι, δελφινάκι, πάμε πιο γρήγορα, να δω τα γυριστά της τα ματοτσίνορα...
5. ...Χάρτινο το φεγγαράκι, ψεύτικη η ακρογιαλιά...
6. ...Πάρε το δαχτυλίδι μου που γράφει το όνομά μου...
7. ...Το αστέρι του βοριά θα φέρει ξαστεριά...
8. ...Τη στόλισα στεφάνι στα μαλλιά και πάω να τραγουδήσω...
9. ...Πόσες φορές ναυάγησα μες στα θολά νερά της...
10. ...Ένας μέρμηγκας κουφός με πήρε από το χέρι...

Αντιστοίχισε τους στίχους με τις εικόνες βάζοντας τους σωστούς αριθμούς.

1

Με αφορμή τον πίνακα του Γιώργου Ιακωβίδη (εικ. 1), γράψε μια μικρή ιστορία.

A large rectangular area containing horizontal dotted lines for writing a short story.

Ενότητα Δ

Δημιουργίες και δημιουργοί χθες και σήμερα

Στην ενότητα αυτή θα βρεθείς κοντά στις δημιουργίες μεγάλων καλλιτεχνών από παλιά μέχρι σήμερα.

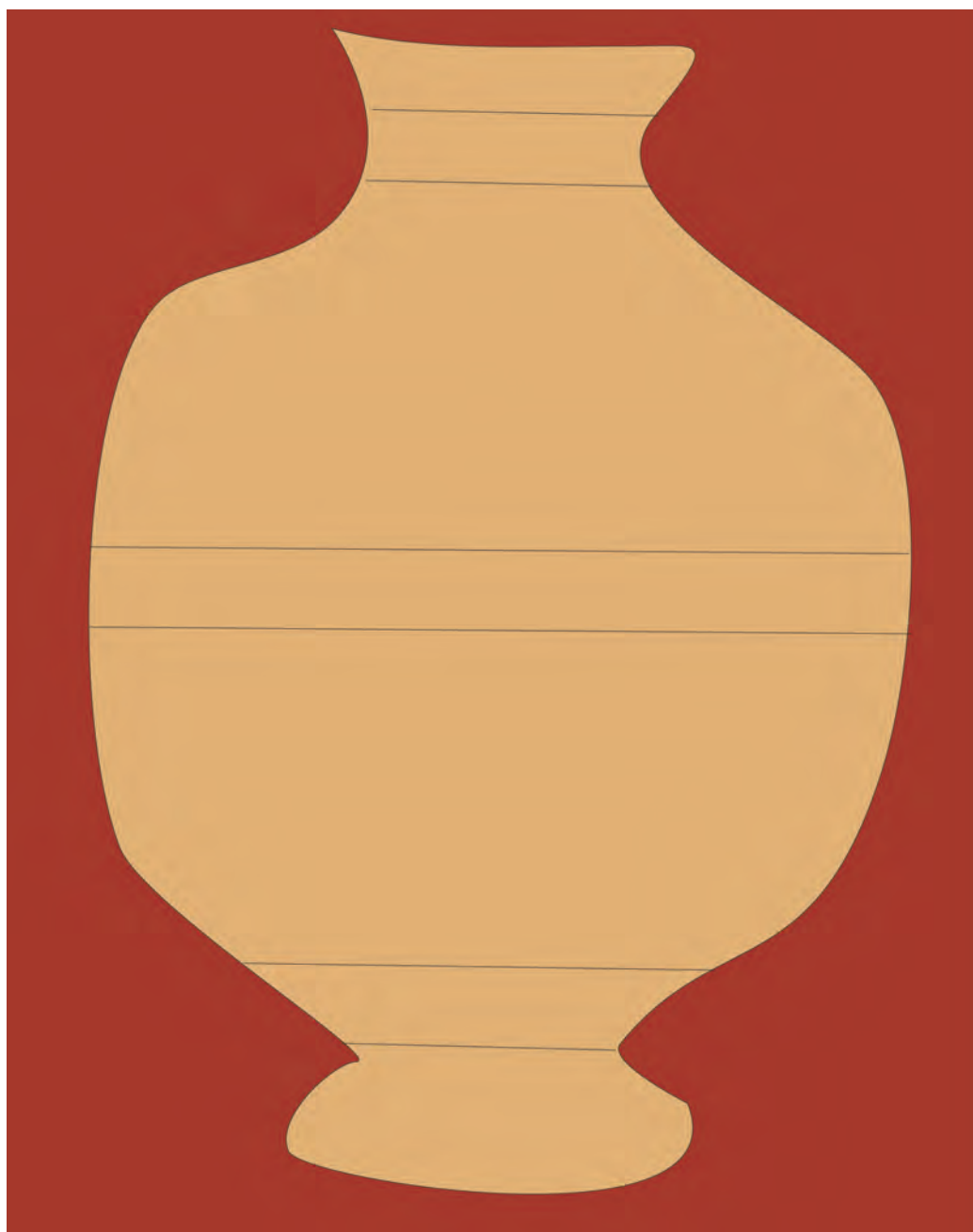
Παρατήρησε, ψάξε, βρες, σύγκρινε, σκέψου, περιγράψε και, μέσα από τις εικόνες των έργων τους, σχεδίασε τις δικές σου δημιουργίες.

Δ1 Δύο διάλογοι στην αρχαία ελληνική τέχνη

Οι αρχαίοι αγγειογράφοι μερικές φορές ζωγράφιζαν τα αγγεία τους και με τους δύο ρυθμούς: το μισό αγγείο μελανόμορφο και το άλλο μισό ερυθρόμορφο. Τα αγγεία αυτά ονομάζονται **δίγλωσσα**.

Ζωγράφισε και εσύ πάνω στο αγγείο και με τους δύο ρυθμούς αθλητικές παραστάσεις. Στόλισε το αγγείο σου με διακοσμητικά μοτίβα λουλουδιών. Σχεδίασε πρώτα με το μολύβι τις παραστάσεις που θέλεις και μετά χρωμάτισέ τις με μαύρο μαρκαδόρο ή ξυλομπογιά.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ Δ2

Προσπάθησε να χρωματίσεις το πρόσωπο της Παναγίας με τις ξυλομπογιές σου.

Δ₃ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΜΕ ΕΝΑ ΑΛΟΓΟ ΣΤΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Το άλογο είναι ζώο ατίθασο, περήφανο και έγινε σύμβολο της ελευθερίας και της δύναμης. Πηγή έμπνευσης πολλών καλλιτεχνών, αποτέλεσε αφορμή για μεγάλες δημιουργίες σε όλη την ιστορία της τέχνης. Μέσα από αυτές μπορούμε να δούμε πώς ο κάθε δημιουργός σχεδίασε, ζωγράφισε και σκάλισε στο μάρμαρο με διαφορετικό τρόπο τη μορφή και τα χαρακτηριστικά του αλόγου.

1

2

3

4

5

6

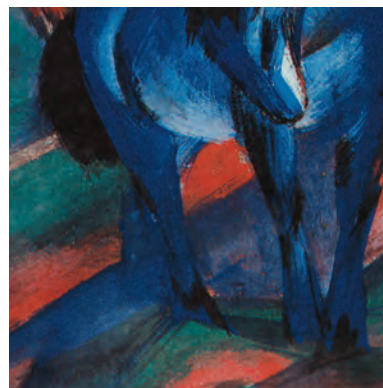
7

8

9

Οι παραπάνω εικόνες είναι λεπτομέρειες των έργων των σελίδων 79-80 του βιβλίου σου. Βρες σε ποια έργα ανήκουν.

Βρες με ποια παλέτα χρωμάτισε ο κάθε ζωγράφος το έργο του.

43

1

2

3

Σε ποιους χώρους θα ήθελες να ζωγραφίσεις τα δικά σου άλογα;
Ποια από τις παραπάνω παλέτες θα διάλεγες για να χρωματίσεις το έργο σου;

ενότητα 4

43

Μπορείς να βρεις τους ζωγράφους που ζωγράρισαν τα παρακάτω έργα;
Να τα συγκρίνεις με τους πίνακες της ενότητάς μας (σελ. 79-80).

1

2

3

4

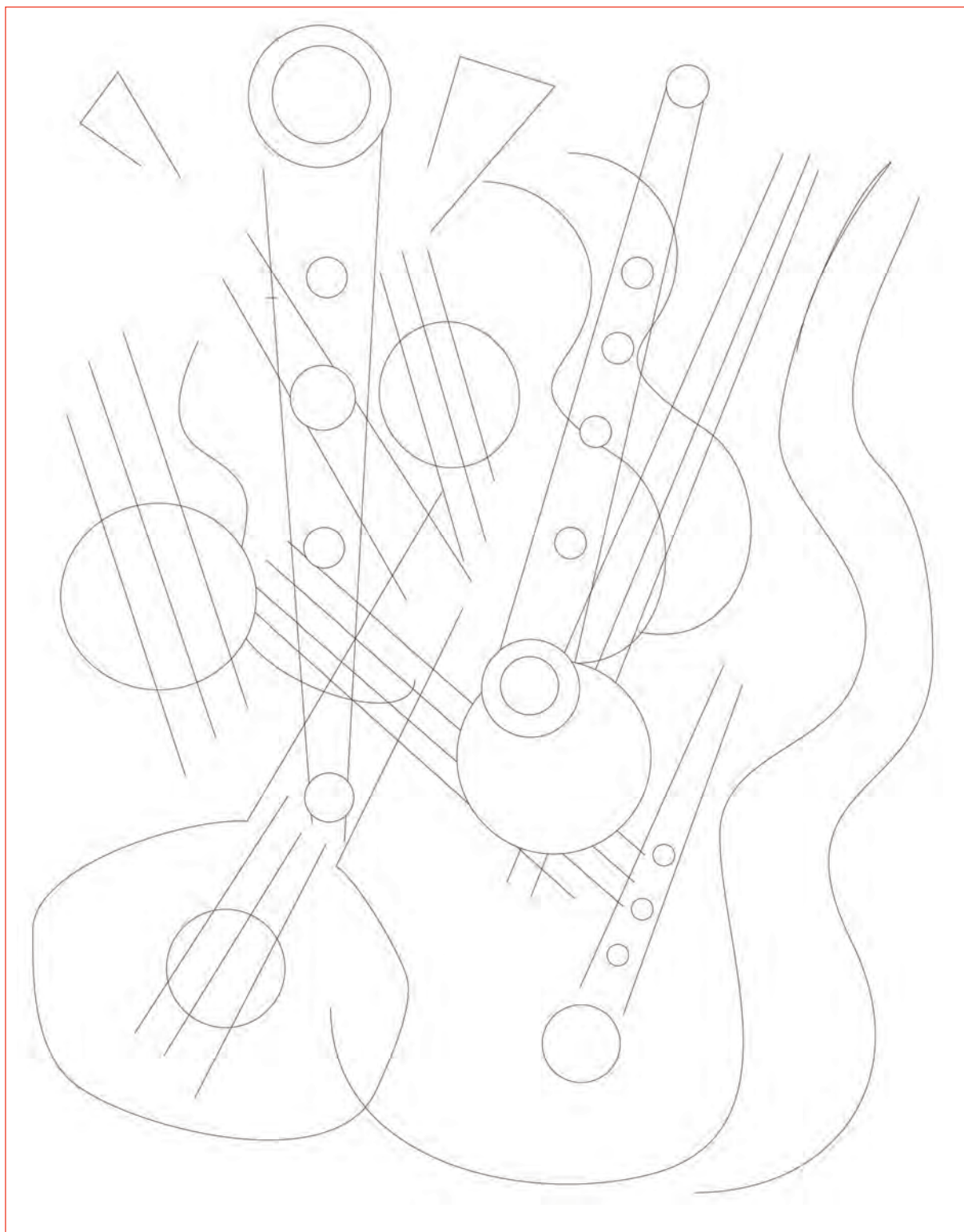

1. Παρατήρησε προσεκτικά τη δεύτερη εικόνα (εικ. 2) και σύγκρινέ τη με τα σχέδια αλόγων του Λεονάρντο Ντα Βίντσι (σελ. 76 του βιβλίου σου). Βρες με ποιο μοιάζει.
2. Ποιο από τα τέσσερα έργα της σελίδας θα ταίριαζε σε ένα ερυθρόμορφο αγγείο και γιατί;
3. Ποιο έργο θα διάλεγες για να γράψεις μια ιστορία για την αρχαία Ελλάδα και γιατί; Γράψε την ιστορία και παρουσιάσε τη στην τάξη σου.
4. Με αφορμή το θέμα μας, οργανώστε στο σχολείο σας μια εκδήλωση με θέμα «Τα άλογα στην τέχνη». Παρουσιάστε τις δημιουργίες και τις εργασίες που κάνατε σε μια πρωτότυπη έκθεση με κυρίαρχη τη μορφή του αλόγου.

Σέλα και Τιμόνι Ποδηλάτου

Δ4

Παρατήρησε προσεκτικά το σχέδιο και ζωγράφισε τα μουσικά όργανα που φαντάζεσαι ότι κρύβονται πίσω από τις γραμμές.

ενότητα 4

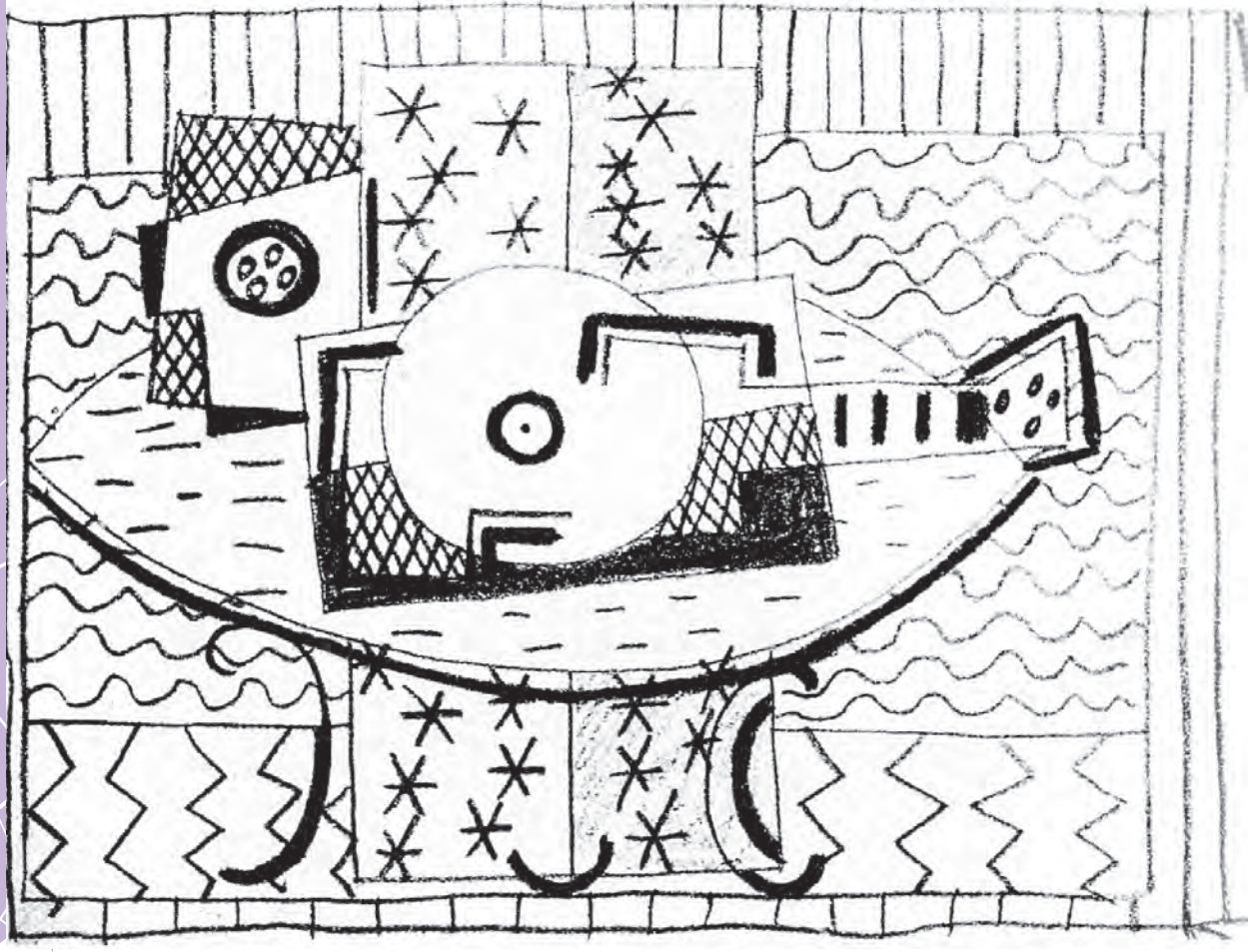
1

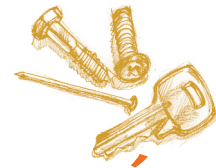
Ο Πικάσο πρώτα σχεδίασε την «Κιθάρα πάνω στο τραπέζι» (εικ. 2) και στη συνέχεια χρωμάτισε το έργο με πολλά χρώματα (εικ. 1). Παρατήρησε το σχέδιο και τον πίνακα και σύγκρινέ τα μεταξύ τους. Ποια είναι τα κοινά τους στοιχεία;

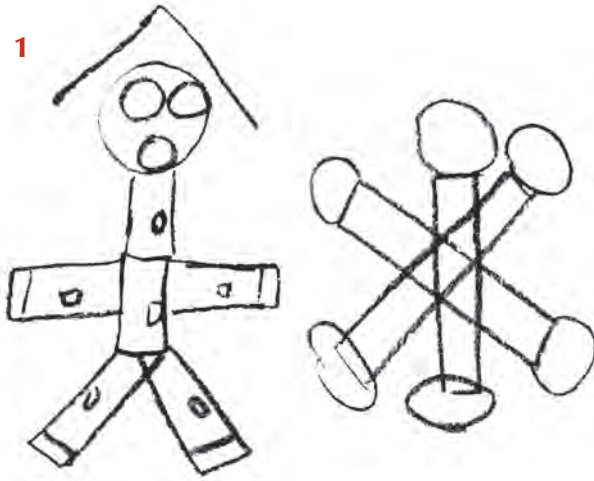
2

Χρωμάτισε με ξυλομπογιές το σχέδιο του Πικάσο. Κάνε τη δική σου χρωματική παραλλαγή.

1

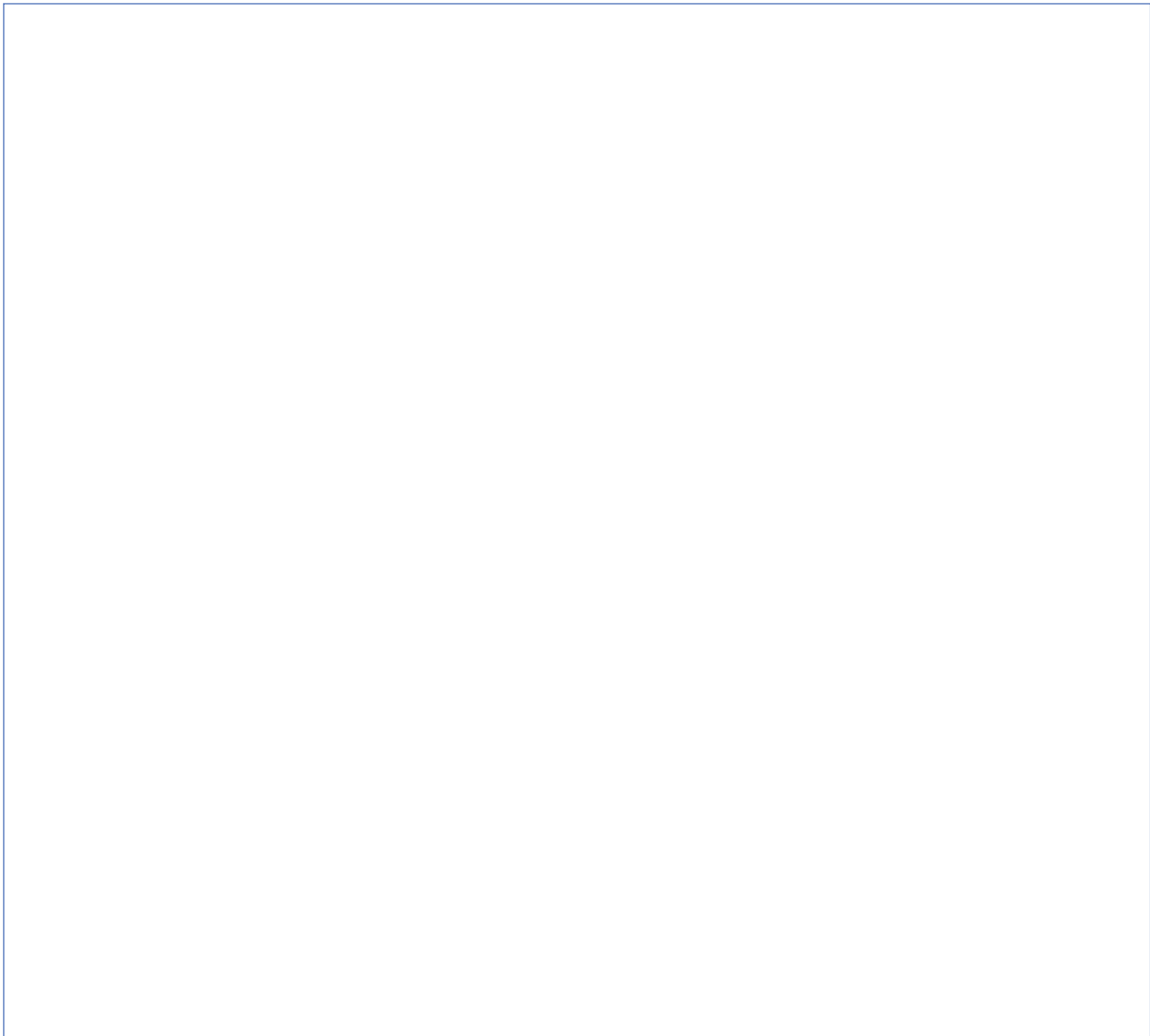
2

Γλυπτά που πάλλονται

45

Φτιάχνουμε σχέδια για κοσμήματα (εικ. 1) και μικρά μαγνητικά γλυπτά (εικ. 2).

Σκέψου τα κοσμήματα και τα μικρογλυπτά που θα ήθελες να φτιάξεις και σχεδιάσέ τα με μολύβια και μαρκαδόρους.

Δ6

ΆΝΘΡΩΠΟΙ-ΚΟΥΚΛΕΣ

Στην εποχή μας, η χρήση των άχρηστων υλικών από πολλούς καλλιτέχνες οδήγησε σε νέες μορφές τέχνης, την «**τέχνη των φτωχών υλικών**». Κάποιοι από αυτούς πήραν παλιά αντικείμενα του ανθρώπου (ρούχα, καπέλα, παπούτσια, παιχνίδια) και αναπαράστησαν την ανθρώπινη φιγούρα.

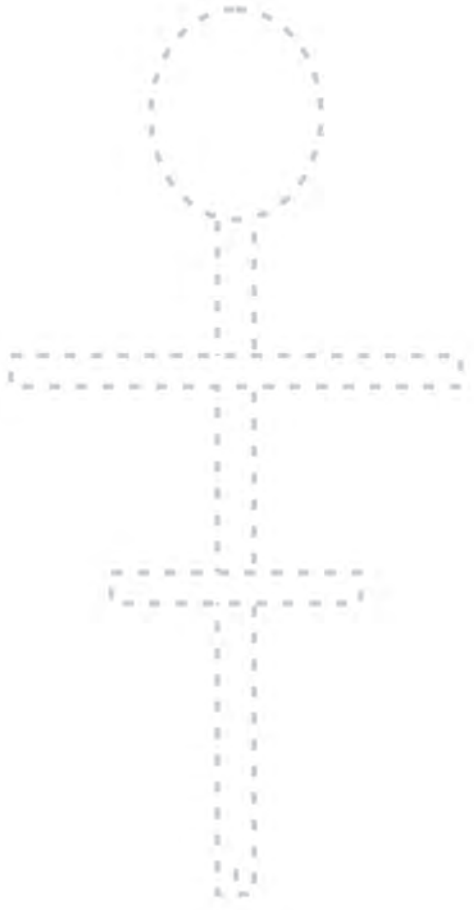
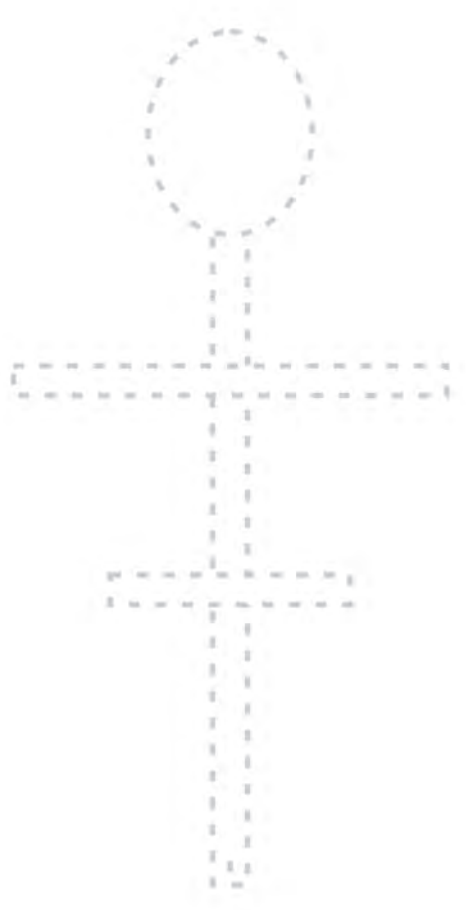
1

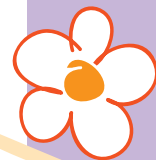
2

Ο δικός μας θιάσος έτοιμος για την παράσταση (εικ. 1, 2).

Ζωγράφισε ένα σκιάχτρο και μια μαρότα. Χρησιμοποίησε μαρκαδόρους και χρωματιστά μολύβια.

Τα άνηθα του χαρτιού Δ7

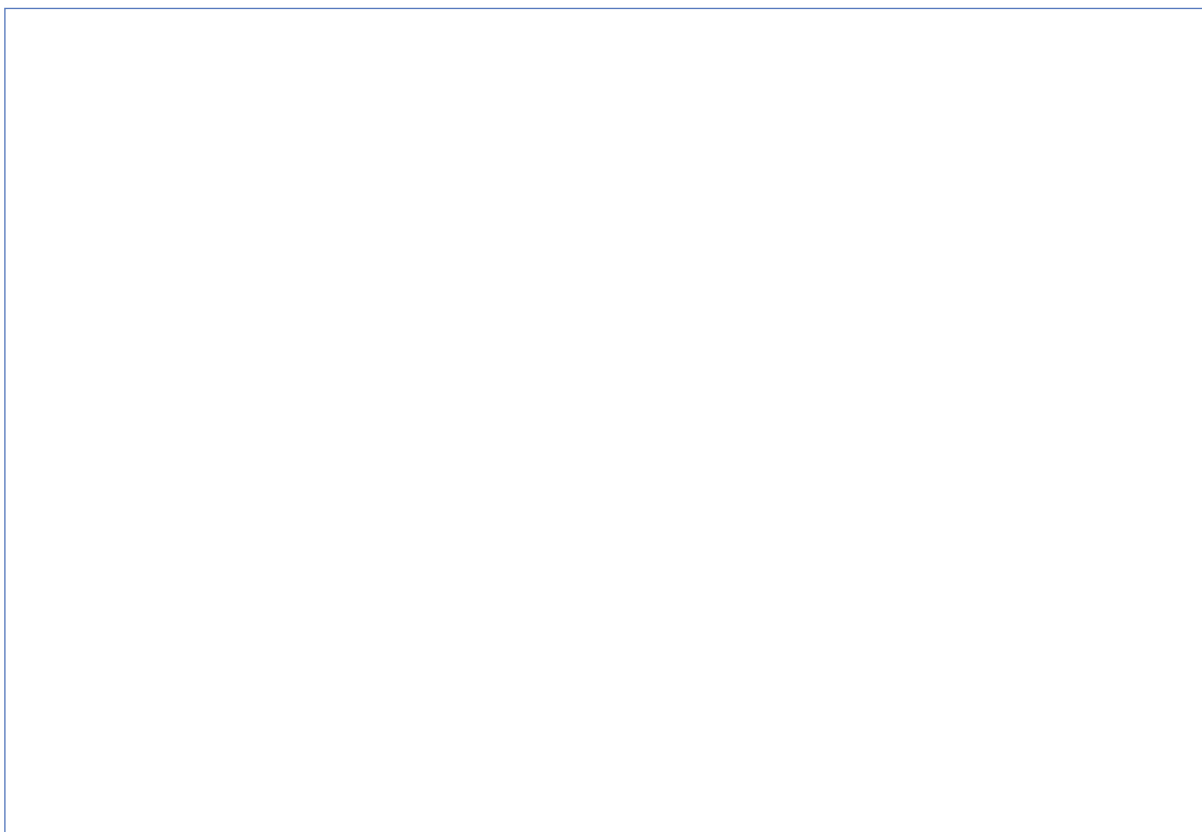
1

2

Για τον Παύλο, το πολύχρωμο τυπωμένο χαρτί γίνεται το πινέλο του (εικ. 1, 2). Το έργο του είναι ένα όνειρο τρυφερότητας, παιχνιδιού και χαράς.

Σχεδιάσε με μολύβι το περίγραμμα ενός μεγάλου πινέλου και κόλλησε στο εσωτερικό του πολλές χρωματιστές λωρίδες χαρτιού. Σκέψου τι θα ήθελες να ζωγραφίσεις με αυτό το πινέλο και δώσε του ένα φανταστικό όνομα.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Παράρτημα ασκήσεων

Σας περιμένουν και άλλες προτάσεις για περισσότερη δημιουργία και απόλαυση. Μόνοι ή με τους φίλους σας μπορείτε να γεμίσετε τον ελεύθερο χρόνο σας με όμορφες δημιουργίες. Με αφορμή τις δραστηριότητες που προτείνονται, μπορείτε να σκεφτείτε και άλλες ιδέες, **τις δικές σας ιδέες**, που θα είναι σίγουρα πολύ όμορφες και πρωτότυπες!!!

Παράρτημα ασκήσεων

ΕΝΟΤΗΤΑ Α. Μορφικά στοιχεία

A1. «.....» Χωρίς τίτλο

1. Γέμισε με κόλλα μια μικρή επιφάνεια χαρτιού. Σκόρπισε πάνω της κόκκους άμμου. Παιξε δημιουργώντας περιοχές αλλού πυκνότερες σε άμμο και αλλού αραιότερες.
2. Κόψε από περιοδικά πολύχρωμες φωτογραφίες, τρύπησέ τες με τον διακορευτή και, με τα στρογγυλά χαρτάκια που θα μαζεύεις, κάνε ένα μικρό κολάζ με χρωματιστά σημεία.
3. Βάψε με σκούρο χρώμα ένα κουτί. Σχεδίασε σε κάθε πλευρά του διάφορα αντικείμενα. Τρύπησε με τη μύτη ενός μολυβιού (σε μικρές αποστάσεις) το περίγραμμά τους. Τοποθέτησε μέσα στο κουτί έναν αναμμένο φακό και παρατήρησε το αποτέλεσμα.
4. Παρατήρησε στο μικροσκόπιο του σχολείου σου διάφορα αντικείμενα (υφάσματα, φύλλα, ξύλα, χαρτόνια). Συζήτησε με τους συμμαθητές σου αυτά που θα δεις.

A2. Τροχιογραμμές

1. Γράψτε το όνομά σας με γραμμές που θα φτιάξετε χρησιμοποιώντας κλωστές, λεπτές χάρτινες λωρίδες και κορδέλες και φτιάξτε το παρουσιολόγιο της τάξης σας.
2. Φαντάσου τον βυθό της θάλασσας τη νύχτα. Μπορείς να ζωγραφίσεις μόνο με γραμμές όλα όσα υπάρχουν εκεί; Βάψε με σκούρο μπλε χρώμα ένα χαρτόνι και πάνω του άπλωσε όλες τις γραμμές που ξέρεις δημιουργώντας τον φανταστικό κόσμο του βυθού. Χρησιμοποίησε τις τέμπερες σου.
3. Επισκεφθείτε το γραφείο ενός αρχιτέκτονα, παρατηρήστε τα σχέδιά του και συζητήστε μαζί του για τον ρόλο των γραμμών σ' αυτά.
4. Φτιάξτε το λεξικό της γραμμής. Σ' ένα χαρτόνι γράψτε τη λέξη «γραμμή» και συμπληρώστε όλες τις σύνθετες λέξεις που θα βρείτε και θα έχουν ως ένα συνθετικό τους αυτή τη λέξη, π.χ. Αερογραμμές. Γράψτε δίπλα σε κάθε λέξη και τι σημαίνει.

A3. Τροχιές γύρω από το κέντρο (ομόκεντρα)

1. Σχεδίασε στο μπλοκ με τον διαβήτη σου πολλούς κύκλους με το ίδιο κέντρο (ομόκεντρος). Χρωμάτισε με τους μαρκαδόρους σου κάθε κύκλο με διαφορετικό χρώμα, ξεκινώντας με φωτεινά χρώματα στους μικρούς κύκλους και σκοτεινά στους μεγάλους.
2. Με χρωματιστές πλαστελίνες φτιάξε διάφορα ίδια σχήματα (κύκλους, τετράγωνα, ορθογώνια) και τοποθέτησέ τα το ένα μέσα στο άλλο.
3. Κάνε με μαρκαδόρους το περίγραμμα ενός αυτοκινήτου στο μπλοκ σου. Με διαφορετικά κάθε φορά χρώματα, κάνε πολλά μικρότερα περιγράμματα μέσα στο πρώτο περίγραμμα.
4. Βρες διάφορα αντικείμενα με ίδιο σχήμα αλλά με διαφορετικό μέγεθος (ποπύρια, πιατάκια, σπιρτόκουτα, φελλούς, κουμπιά) και κάνε τυπώματα με αυτά. Ξεκίνα με το μεγαλύτερο σχήμα και πάνω σε αυτό βάλε τα μικρότερα, έτσι ώστε τα μεγάλα σχήματα να περιέχουν τα μικρά. Χρησιμοποίησε διαφορετικό χρώμα για κάθε σχήμα.
5. Με αφορμή το έργο του Πάουλ Κλέε, ζωγράφισε και συ στο μπλοκ με τέμπερες όποιο θέμα θέλεις, τοποθετώντας σχήματα το ένα μέσα στο άλλο.
6. Γράψε τα σχολία σου για τα «τριπλά άνθη» του Κλέε και βρες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του.
7. Ζήτησε από τον δάσκαλό σου πληροφορίες και εικόνες για τα γεωλογικά στρώματα της Γης. Υπάρχουν σχήματα το ένα μέσα στο άλλο στο εσωτερικό της;

A4. Χρωματολογία

1. Ζωγράφισε στο μπλοκ σου έναν κήπο με λουλούδια. Φτιάξε πολλά χρώματα με τέμπερες και χρωμάτισε κάθε πέταλο και κάθε φύλλο με διαφορετικές αποχρώσεις.
2. Οργανώστε μια επίσκεψη σε χρωματοπωλείο. Συζητήστε με τον χρωματοπώλη, δείτε τα χρωματολόγια και με ποιον σύγχρονο τρόπο παρασκευάζει τα χρώματα.
3. Μπες στο πρόγραμμα της ζωγραφικής στον υπολογιστή σου και φτιάξε μια πολύχρωμη ζωγραφιά. Με την παλέτα του υπολογιστή ζωγράφισε το φθινόπωρο με τα υπέροχα χρώματα που έχει. Εκτύπωσε τη ζωγραφιά σου και δείξε τη στους συμμαθητές σου.
Αν δεν έχεις υπολογιστή, χρησιμοποίησε τον υπολογιστή του σχολείου με τη βοήθεια του δασκάλου σου.

A5. Γύρω-ολόγυρα

1. Κάνε μια σύνθεση με περιγράμματα χρησιμοποιώντας γεωμετρικά όργανα.
2. Σχεδίασε στο μπλοκ το περίγραμμα μιας μορφής που σου αρέσει. Επανάλαβέ το πολλές φορές, προσπαθώντας να πετύχεις καλύτερα αποτελέσματα.
3. Κάντε τα περιγράμματα της οκιάς τριών συμμαθητών σας σε μεγάλο χαρτόνι και γεμίστε τα με μικρές πέτρες. Χρωματίστε με τις τέμπερές σας.
4. Σχεδιάστε σε όλες τις πλευρές μιας μικρής χαρτόκουτας διάφορα περιγράμματα και γεμίστε τα με χρωματιστές πινέζες.
5. Κάνε με οδοντογλυφίδες και σπιρτόξυλα βουνά, δέντρα, σπίτια και άλλες μορφές που θέλεις, φτιάχνοντας ένα τοπίο με περιγράμματα.
6. Σχεδίασε στο μπλοκ τα περιγράμματα των μορφών που θέλεις και προσπάθησε να τα φτιάξεις χρησιμοποιώντας σύρματα και καλώδια.

A6. Στον ρυθμό των λουλουδιών

1. Βρες διακοσμητικά μοτίβα λουλουδιών που υπάρχουν σε είδη λαϊκής παράδοσης (κενήματα, κουρτίνες, μαξιλάρια κ.λπ.), φέρ' τα στην τάξη και φτιάξτε όλοι μαζί μια διακοσμητική γωνιά.
2. Ψάξε στα βιβλία της Ιστορίας και των Θρησκευτικών σου και βρες μοτίβα λουλουδιών.
3. Υπάρχουν πολλοί καλλιτέχνες που ζωγράρισαν λουλούδια. Μπορείς να βρεις έργα τους και να τα παρουσιάσεις στην τάξη;
4. Κάντε μια μεγάλη διακοσμητική σύνθεση με λουλούδια στην τάξη σας. Διαλέξτε τα σχήματα που θέλετε, σχεδιάστε τα σε χρωματιστά χαρτιά, κόψτε τα και κολλήστε τα σε μια μεγάλη επιφάνεια στον τοίχο της τάξης σας. Δώστε στο έργο σας έναν τίτλο που να περιέχει κάποιες από τις λέξεις: γεωμετρία, λουλούδια, κήπος, σχήματα, μοτίβο, σύνθεση.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β. ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

B1. Αντιθέσεις

1. Κάνε μια συλλογή φωτογραφιών από περιοδικά και χώρισέ τα σε ομάδες ανάλογα με τα χρώματα που έχουν (φωτεινά-σκούρα).
2. Με τα νεοχρώματά σου ζωγράφισε στο μπλοκ ένα τοπίο που βλέπεις στο φως της μέρας. Κάνε το ίδιο τοπίο πριν νυχτώσει. Παρατήρησε τις διαφορές και περιγράφε τις.
3. Ψάξε και βρες στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Γ. Τσαρούχη.
4. Ζωγράφισε με μαύρη τέμπερα στο μπλοκ πορτρέτα συμμαθητών σου. Κάνε το ίδιο με άσπρη τέμπερα σε μαύρο χαρτόνι.
5. Βρες μια έγχρωμη φωτογραφία από περιοδικά και προσπάθησε να τη μετατρέψεις σε μαυρόασπρη επιζωγραφίζοντάς τη με τις τέμπερές σου. Στα φωτεινά χρώματα βάλε άσπρο και στα σκούρα μαύρο. Σχολίασε με τους συμμαθητές σου τα αποτελέσματα των εργασιών σας.
6. Εντόπισε στον τόπο όπου ζεις αντιθέσεις του μικρού-μεγάλου στη φύση και στο κατασκευασμένο περιβάλλον.
7. Διάλεξε ένα ζευγάρι αντιθέτων και φτιάξε μια ιστορία. Συγκεντρώστε τις ιστορίες σας και φτιάξτε το βιβλίο των αντιθέσεων της τάξης σας.
8. Ζωγράφισε με τους μαρκαδόρους σου τον βυθό της θάλασσας. Γέμισε τον βυθό σου με διάφορες μορφές (ψάρια, φύκια, δύτες, υποβρύχια, ναυάγια, θησαυρούς) και χρησιμοποίησε τις αντιθέσεις του μικρού-μεγάλου και του φωτεινού-σκούρου.
9. Φτιάξε ένα κολάζ με φωτογραφίες προσώπων που έχουν αντίθετες εκφράσεις (χαρούμενο-λυπημένο).

B2. Σκιές

1. Βρες εικόνες από περιοδικά με σκιές και κάνε με αυτές ένα κολάζ σκιών.
2. Κόψε από περιοδικά και εφημερίδες φιγούρες ανθρώπων, κόλλησέ τις πάνω σε λευκό χαρτί. Σκέψου με ποιον τρόπο θα έκανες τις φιγούρες να φαίνονται σαν σκιές.
3. Δημιουργήστε, ανά δύο αντικρυστά, σε προφίλ τη σκιά του προσώπου σας σε τσίχο καλυμμένο με χαρτί του μέτρου. Χρωματίστε τα προφίλ σας με τέμπερες.
4. Πώς λέγονται τα αγγεία της αρχαιότητας που οι μορφές τους μοιάζουν με σκιές;
5. Βρείτε πληροφορίες για το φυσικό φαινόμενο της έκλειψης του ήλιου και της σελήνης. Προσπαθήστε να το ζωγραφίσετε.

B3. Μέσα στο νερό... μορφές! (Αντικατοπτρισμοί)

1. Βρες πληροφορίες για το φαινόμενο του αντικατοπτρισμού. Ψάξε σε εγκυκλοπαίδειες και βιβλία Φυσικής.
2. Μπορείς να βρεις μύθους και παραμύθια που μιλούν για αντικαθρεφτίσματα ανθρώπων, ζώων και νεραϊδών; Φέρ' τα στην τάξη, διαβάστε τα και, αν θέλετε, ζωγραφίστε τα.
3. Βρείτε έργα και άλλων καλλιτεχνών που ζωγράρισαν έργα με θέμα τον αντικατοπτρισμό και φτιάξτε μια αφίσα στην τάξη σας.
4. Πάνω σε έναν καθρέφτη τοποθέτησε ένα μπουκαλί και προσπάθησε να το ζωγραφίσεις. Πρόσεξε τη συμμετρία όταν θα ζωγραφίσεις το είδωλό του.
5. Φαντάσου πώς είναι ένα νησιώτικο λιμάνι τη νύχτα, με τα φώτα των σπιτιών και των μαγαζιών να αντικαθρεφτίζονται στα νερά του, και ζωγράψισέ το με τις κρημπογιές σου.

B4. Ερευνητές και δημιουργοί

1. Βρείτε πληροφορίες για τον Καντίνσκι και το έργο του και φέρτε στην τάξη και άλλα έργα του καλλιτέχνη που σας θυμίζουν μικροοργανισμούς.
2. Φέρτε στην τάξη σας διάφορα μικροαντικείμενα (τρίχες, φλούδες κρεμμυδιών, μήλων κ.ά.), παρατηρήστε τα στο μικροσκόπιο και ζωγραφίστε τα.
3. Γράψτε μια μικρή ιστορία για ένα μικρόβιο και εικονογραφήστε την.
4. Άπλωσε νερό με ένα πινέλο πάνω σε μια επιφάνεια. Στη συνέχεια, ζωγράφισε τους μικροοργανισμούς που είδες στο μικροσκόπιο με τις τέμπερές σου. Άφησε τα χρώματα να ενωθούν, δείξε το αποτέλεσμα στους συμμαθητές σου και συζητήστε γι' αυτό.
5. Διοργανώστε τον χορό του μικρόκοσμου! Ντυθείτε μικροοργανισμοί, επιλέξτε την κατάλληλη μουσική και χορέψτε με φαντασία και κινήσεις ανάλογες των κινήσεων των μικροοργανισμών.

B5. Δημιουργίες μέσα από τον μεγεθυντικό φακό

1. Ψάξτε σε βιντεοκλάμπ και βρείτε την ταινία «Μικρόκοσμος». Φέρτε τη στην τάξη και δείτε την όλο μαζί. Θα σας αρέσει!
2. Με ποιους άλλους τρόπους μπορείς να φτιάξεις έντομα και σκαθάρια: Προσπάθησε χρησιμοποιώντας μπαλονάκια, βαμβάκι, ύφασμα, καρούλια από κλωστές, μικρά μπουκαλάκια, αλουμινόχαρτο κ.λπ.).
3. Φτιάξτε με χοντρά χαρτόνια μυρμήγκια, πεταλούδες, πασχαλίτσες, κουνούπια, αράχνες κ.λπ. Περάστε τις κατασκευές σας σε μια κλωστή και κρεμάστε τις σε μια πλαστική κρεμάστρα. Με το μόνιπλ που θα φτιάξετε διακοσμήστε μια γωνιά της τάξης σας.
4. Χωριστείτε σε ομάδες, επιλέξτε ποια έντομα και σκαθάρια θέλετε να γνωρίσετε καλύτερα, βρείτε πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες, σε επιστημονικά περιοδικά και στο διαδίκτυο, και παρουσιάστε την έρευνά σας στην τάξη.

B6. Γεφύρια

1. Σχεδιάσε μια γέφυρα με πολλά τόξα, μικρά και μεγάλα.
2. Κάνε μια παραδοσιακή πολυτοξωτή γέφυρα χρησιμοποιώντας στένσιλ.
3. Ποιος πόλης η γέφυρα έγινε θρύλος της λαϊκής μας παράδοσης; Συγκέντρωσε πληροφορίες για το θέμα και μίλησε γι' αυτές με τους συμμαθητές σου.
4. Ψάξε και βρες στοιχεία για σύγχρονες γέφυρες της πατρίδας μας αλλά και άλλων χωρών. Βρες ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στις παλιές και τις σύγχρονες γέφυρες.
5. Εκτός από γέφυρες ποταμών, υπάρχουν και άλλα είδη γεφυρών. Μπορείς να βρεις ποιες είναι και να κάνεις μια συλλογή με αυτές;
6. Ζωγράφισε στο μπλοκ τη μεγαλούπολη του μελλοντος με τις δικές σου φανταστικές γέφυρες.

Παράρτημα ασκήσεων

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ. Τέχνη και Τεχνικές

Γ1. Μηχανικές προβολές

1. Σκέψου και γράψε με ποιους άλλους τρόπους μπορείς να φτιάξεις μια ανθρώπινη φιγούρα. Θυμήσου και άλλες ενότητες του βιβλίου σου και φτιάξε μια κατάσταση με τις τεχνικές και τα υλικά που θα προτείνεις. Ενώστε τις καταστάσεις όλοι και παρουσιάστε τις προτάσεις-ιδέες σας στον δάσκαλό σας. Πραγματοποιήστε όποιες θέλετε.

Γ2. Μορφές μέσα από τα χέρια δύο γλυπτών του 20ού αιώνα

1. Σχεδιάσε στο μπλοκ σου με μαύρη κρημπογιά ανθρώπινες φιγούρες ξαπλωμένες ή καθιστές. Προσπάθησε να τις κάνεις να μοιάζουν με βράχια, κοχύλια ή βουνά.
2. Σχεδιάσε στο μπλοκ σου με μολύβι ανθρώπινες φιγούρες και κάνε τα δικά σου παιχνίδια με τον χώρο.

Γ3. Από τις λέξεις στις εικόνες

1. Διάλεξε μια ιστορία από τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού και εικονογράφησέ την.
2. Διάλεξε ένα θέμα από τη Μελέτη Περιβάλλοντος και κάνε σε λευκό χαρτί τη δική σου εικονογράφηση. Ενώστε τις εργασίες σας και φτιάξτε ένα βιβλίο.
3. Εικονογράφησε το αγαπημένο σου παραμύθι και παρουσιάσέ το στην τάξη σου.
4. Εικονογράφησε τις αριθμητικές πράξεις (2Χ4 και 8÷4) με μαρκαδόρους στο μπλοκ.
5. Καταγράψτε κωμικά στιγμιότυπα που συμβαίνουν στην τάξη σας και εικονογραφήστε τα. Φτιάξτε το αστείο βιβλίο της τάξης.
6. Από τα σχολικά βιβλία, διαλέξτε ποια εικονογράφηση σας αρέσει και γράψτε τα σχολία σας γι' αυτήν. Συζητήστε τις απόψεις σας στην τάξη.
7. Κόψτε φωτογραφίες από παλιά περιοδικά και εφημερίδες, επίζωγραφηστε με μαρκαδόρους και τέμπρες τις εικόνες και φτιάξτε ένα παραμύθι.
8. Βρείτε παροιμίες και γνωμικά και εικονογραφήστε τα σε μικρά χαρτονάκια. Φτιάξτε ένα μικρό εικονογραφημένο βιβλίο γνωμικών και παροιμιών.
9. Διάλεξε το έργο τέχνης που σου αρέσει από το βιβλίο και γράψε μια μικρή ιστορία.
10. Γράψε μια δική σου ιστορία και εικονογράφησέ την.
11. Χωριστείτε σε ομάδες και εικονογραφήστε τους άθλους του Ηρακλή και την επιστροφή του Οδυσσέα στην Ιθάκη.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ. Δημιουργίες και Δημιουργοί χθες και σήμερα

Δ1. Δύο διάλογοι στην αρχαία ελληνική τέχνη

1. Προσπάθησε να φτιάξεις με πλαστελίνη ένα άγαλμα που στέκεται όρθιο και ακίνητο, και ένα άλλο που κινείται.
2. Κάνε συλλογή με κάρτες από μουσεία και τουριστικά φυλλάδια που έχουν φωτογραφίες αρχαίων ελληνικών γλυπτών και αγγείων. Μετά από πολύ καιρό θα έχεις γνωρίσει πολλά έργα της αρχαίας ελληνικής τέχνης και θα τα δείχνεις στους φίλους σου.

Δ2. Βυζαντινή αγιογραφία

1. Φέρτε στην τάξη κασέτες ή CD με βυζαντινούς ύμνους από την ακολουθία της Μεγάλης Εβδομάδας, ακούστε τους και ζωγραφίστε ό,τι νιώθετε εκείνη τη στιγμή.
2. Επισκεφθείτε την εκκλησία της ενορίας σας, συζητήστε με τον ιερέα, παρατηρήστε τις αγιογραφίες, καταγράψτε και ταξινομήστε τες ανάλογα με το είδος τους (φορητές, ναυπογραφίες, ψηφιδωτά) και παρουσιάστε την έρευνά σας στο σχολείο σας
3. Βρείτε τα διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Η σταχομαζώχτρα» και «Η εξοχική Λαμπρή», διαβάστε τα στην τάξη και εικονογραφήστε τα. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τον Παπαδιαμάντη και καταγράψτε όσα διηγήματά του έχουν θρησκευτικό περιεχόμενο.
4. Υπάρχουν και άλλες μορφές θρησκευτικής τέχνης στη χώρα μας αλλά και σε άλλες χώρες. Βρείτε πληροφορίες και εικόνες και παρουσιάστε την έρευνά σας στην τάξη.

Δ3. Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης

1. Ψάξε και βρες πληροφορίες και φωτογραφίες από τη Φυσική Ιστορία για το άλογο και τη σχέση του με τον άνθρωπο, παλιότερα και σήμερα. Με το υλικό που θα βρεις, φτιάξε ένα άλμπουμ.
2. Βρείτε ζακουστά άλογα της ιστορίας και της ελληνικής μυθολογίας. Γράψτε την ιστορία κάθε αλόγου. Κάντε με αυτά ένα βιβλίο, με θέμα «Τα άλογα στην ιστορία» και εικονογραφήστε το.
3. Πώς αξιοποίησε ο άνθρωπος τη δύναμη και την ταχύτητα του αλόγου στην Ιστορία; Φτιάξε έναν μεγάλο πίνακα με τις πληροφορίες και τις φωτογραφίες που θα βρεις
4. Βρείτε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο των καλλιτεχνών της ενότητας και παρουσιάστε την εργασία σας στο σχολείο σας.
5. Ψάξε και βρες πολλές εικόνες των Αγίων Γεωργίου και Δημητρίου. Παρατήρησε και περιέγραψε τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο ο κάθε αγιογράφος «εικόνισε» τους Αγίους και τα άλογά τους.
6. Κόψε από παλιά περιοδικά μορφές αλόγων και κόλλησέ τες σε χαρτόνι. Διάλεξε με ποιο χρώμα θα χρωμάτιζες το φόντο και με ποιο τα άλογα.
7. Ποιος έκλεψε τη γυναίκα του Ηρακλή; Ζωγράφισε στο μπλοκ τη σκηνή της αρπαγής της Δηϊάνειρας.
8. Βρες πληροφορίες για τον Πήγασο και ζωγράφισέ τον με μαρκαδόρους στο μπλοκ σου.
9. Βρείτε τα υλικά με τα οποία θα φτιάξετε έναν Δούρειο Ίππο. Κάντε την κατασκευή και χρωματίστε την.
10. Ο Μέγας Αλέξανδρος δάμασε τον ατίθασο Βουκεφάλα. Σχεδιάσε αυτή τη σκηνή όπως τη φαντάζεσαι.
11. Βρες από παλιά περιοδικά και εφημερίδες μορφές αλόγων. Ζωγράφισε ένα τοπίο και κόλλησε πάνω σε αυτό τα άλογα που βρήκες.
12. Βρες ποιήματα, διηγήματα, ιστορίες και παραμύθια που μιλούν για άλογα.

13. Εκτός από τα άλογα, οι καλλιτέχνες έχουν δημιουργήσει και άλλα έργα με το ίδιο θέμα, όπως τοπία, νεκρές φύσεις και προσωπογραφίες. Βρείτε έργα με το ίδιο θέμα και φτιάξτε τις δικές σας εικαστικές παραλλαγές.
14. Βρείτε άλλα έργα καλλιτεχνών με άλογα και κάντε μια συλλογή με θέμα «Τα άλογα στην τέχνη».

Δ4. Σέλα και τιμόνι ποδηλάτου

1. Ψάξε στα χαλασμένα σου παιχνίδια. Ότι δε σου χρειάζεται, φέρ' το στην τάξη. Με τα εξαρτήματα των παιχνιδιών που θα μαζέψετε σκεφτείτε τι θα μπορούσατε να φτιάξετε. Καταγράψτε τις ιδέες σας και πραγματοποιήστε όσες θέλετε.
2. Με πλαστικά μπουκάλια, χάρτινα κουτιά, καπάκια, παλιές τσάντες και κασετίνες φτιάξτε πρωτότυπες δημιουργίες. Οργανώστε μια έκθεση στο σχολείο σας και καλέστε και τους γονείς σας να την απολαύσουν.
3. Βρείτε πληροφορίες και φωτογραφίες για τον Πικάσο και το έργο του. Με το υλικό που θα βρείτε κάντε ένα άλμπουμ αφιερωμένο σε αυτόν.

Δ5. Γλυπτά που πάλλονται

1. Βρες πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του Τάκις.
2. Μπορείς να βρεις πληροφορίες για το φυσικό φαινόμενο του μαγνητισμού σε εγκυκλοπαιδείες και επιστημονικά περιοδικά.
3. Πώς λειτουργεί μια πυξίδα και ποια σχέση έχει με τον μαγνητισμό;
4. Φέρτε στην τάξη πολλούς μαγνήτες και μικρά μεταλλικά αντικείμενα και φτιάξτε ένα ομαδικό μαγνητικό γλυπτό. Τοποθετήστε το γλυπτό σε μια γωνιά της τάξης σας.

Δ6. Άνθρωποι-κούκλες

1. Κάψε από περιοδικά φωτογραφίες ανθρώπων. Προσπάθησε να τις μετατρέψεις σε κούκλες και σκιάχτρα και επιζωγράψιέ τις με τους μαρκαδόρους σου.
2. Ποια παιδικά έργα του Ευγένιου Τριβιζά γνωρίζεις; Συζήτησε για αυτά με τους συμμαθητές σου και οργανώστε μια παρουσίαση των βιβλίων του.
3. Φτιάξε μικρά σκιάχτρα και μαρότες με καλώδια, σύρματα, οδοντογλυφίδες και πλαστελίνες.

Δ7. Τα άνθη του χαρτιού

1. Σχεδίασε σε χαρτόνι τα περιγράμματα των αντικειμένων που θέλεις, κόψ' τα και κόλλησε πάνω τους λεπτές λωρίδες χαρτιού που θα κόψεις από περιοδικά. Κόλλησέ τα σε μια μεγάλη επιφάνεια χαρτιού και κάνε ένα κολάζ.
2. Βρες παλιά σου παιχνίδια (κούκλες, αυτοκίνητα, μπάλες κ.λπ.) και κόλλησε πάνω τους λεπτές λωρίδες χαρτιού από περιοδικά και εφημερίδες. Φέρ' τα στην τάξη και κάντε όλοι μαζί μια έκθεση με τα παλιά σας παιχνίδια αναπαλαιωμένα.
3. Με ποιον άλλο τρόπο μπορείς να χρησιμοποιήσεις το χαρτί για να φτιάξεις παιχνίδια και κατασκευές;
4. Φτιάξτε στην τάξη σας έναν κατάλογο με τα υλικά που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε στις δημιουργίες σας και είναι: α) άχρηστα, β) φτηνά, και γ) από τη φύση. Προτείνετε τον οικολογικό σας κατάλογο και στις άλλες τάξεις του σχολείου σας.
5. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τον Παύλο και το έργο του. Παρουσιάστε την έρευνά σας στην τάξη ή στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Χρησιμοποιήσαμε φωτογραφικό υλικό από τους παρακάτω εκδοτικούς οίκους:

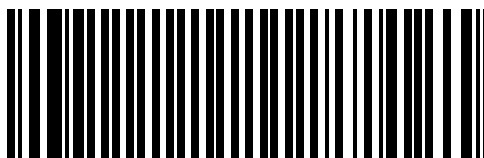
A3. 1, 2, 3, 4. Γιοχάνες Ίπτεν, Η Τέχνη του χρώματος, κείμενα εικαστικών καλλιτεχνών 5, Ένωση Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων, Αθήνα 1998. B4. 1. Kandinsky, Centre Georges Pompidou, Collections du Musée National d' art moderne. B6. 1. Μπουζιάνης, Δημήτρης Δεληγιάννης, Εκδόσεις Αδάμ, Αθήνα, 1996. 2. Vincent Van Gogh., Πινακοθήκη διάσημων ζωγράφων, Αλκυών, 1992. Γ2. 1, 2, 3, 4. Henry Moore, Υπό το φως της Ελλάδος, Ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή, Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, 2000. 5, 6. Alberto Giacometti, Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή, Άνδρος. Γ3. 1. Γιώργος Ιακωβίδης, Όλγα Μεντάθου-Πολύζου, εκδ. Αδάμ. Δ3. 1. Φασιανός, εκδ. Κέδρος, 1980. 2. Ντε Κίρικο, εκδ. Γκοβόστη, 1992. 3. Φ. Μαρκ, Berghaus Verlag 4. Kandinsky, Hudson Hills Press New York. Δ4. 1, 2. Picasso cubista, Rizzoli Editore Milano. Δ7. 1, 2. Εκδόσεις Αδάμ-Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0071
ISBN 978-960-06-2532-5

(01) 000000 0 10 0071 9